

GROENKOERS

visie en beleid op hoofdlijnen voor het groen van Purmerend

inhoud

beleidssamenvatting	5	4 groenstructuur	29	9 oplossingen (vervolg)	
waarom?	5	Frame	29	ontwerpen met bomen	59
wat?	5	Franje	33	identiteit	59
hoe?	6	Restgroen	34	biodiversiteit	60
financieel: 3 scenario's	7	kaarten	35	oevers	60
1 aanleiding	11	5 bevolkingsparticipatie	37	ontwikkeld beheer	60
niet lekker in 't vel	11	verschillende niveaus	37	planten afstemmen	61
groenbudget	12	uitwerking	38	assortiment	61
onderhoudsniveau	12	meer van buiten naar binnen in Franje	39	omvormingen	61
druk in de stad	12	communicatie	39	integraal werken	62
veranderende rol gemeente	13	6 bomen	41	10 de geldkwestie	65
onvolledig en gedateerd	13	levende wezens	41	huidige situatie	65
structuurvisie herzien	13	bomenlijst en kapvergunning	43	straks	66
administratieve lasten	13	7 weeg af en kies	47	11 borgen, actielijst	71
2 waar is groen eigenlijk goed voor?	15	8 groenbeheer in de knel	53	borgen	71
emotie	15	onderschat ambacht	53	actielijst	72
relaties	16	onderhoudsniveau	53	colofon	75
economische waarde	20	9 oplossingen	57	woordenlijst, afkortingen	75
3 kader	23	plantvakken	57	literatuur	80
structuurvisie	23	efficiënter beheer	58	colofon	81
de Groene Ambitie	25	groeiplaats	58		
duurzaamheid	26				
ecologische opgave	26				

in een notendop

De nota 'Groenkoers, visie en beleid op hoofdlijnen voor het groen van Purmerend' schetst het belang van het groen voor de stad als integraal onderdeel van de openbare buitenruimte. Groen is mede bepalend voor de identiteit, het imago, de kwaliteit en de leefbaarheid van de stad. De huidige situatie wordt beschreven. Vastgesteld wordt dat door beperkte budgetten en verminderde menskracht de omgang met het Purmerendse groen anders georganiseerd en gefinancierd moet worden. Daartoe is een beleidswijziging noodzakelijk. De nota reikt die aan met een visie op het groen in de toekomst en met bijpassend beleid op hoofdlijnen.

waarom doen we dit?

Het groenbeleid van de gemeente is verouderd en onvolledig. Om antwoord te kunnen geven op vragen van deze tijd en om een adequaat kader te bieden bij initiatieven vanuit de stad, wordt het groenbeleid geactualiseerd. De technische kwaliteit van de beplanting in Purmerend is laag en groenbeheer moet alle zeilen bijzetten om een kwalitatief voldoende onderhoudsniveau in stand te houden. De hoogte van het bestaande budget leidt tot toenemende achteruitgang van de beplanting. Er dient rekening mee te worden gehouden, dat dit voor iedereen de komende jaren versneld zichtbaar zal worden. Het toenemende aantal klachten over groen is daar nu al een gevolg van.

wat is er al gedaan?

Enkele jaren geleden is dit structurele probleem in de Groene Ambitie al aangekaart. Toen is het groen in de stad geanalyseerd en zijn er een reeks mogelijkheden aangegeven in de nota Waarden en Keuzes. Vervolgens is bijvoorbeeld het Oeverplan uitgewerkt en burgerparticipatie uitgetoetst in de beheerpilot Purmer-Noord.

Het is nu tijd om daadwerkelijk keuzes te maken, om een standpunt over groen in te nemen en om door te pakken.

wat willen we bereiken?

- Kwalitatief beter en duurzamer openbare groen.
- Dreigende achteruitgang met kapitaalvernietiging, functieverlies en aansprakelijkheid tegengaan.
- Kosten in de hand houden door meer regie: groen dat eenvoudiger beheerd kan worden voor nagenoeg hetzelfde, bestaande structurele budget.
- Betrokkenheid en meer invloed van bewoners op het groen in hun directe omgeving.
- Vermindering regeldruk door de omkering van het systeem van kapvergunningen en het vergemakkelijken van de uitgifte van Restgroen.
- De functie en het belang van Frame en Franje verduidelijken en daar ook naar handelen.

- Bijdrage leveren aan de integrale aanpak van de openbare ruimte, waarbij groen haar rol in de relatie met overige functies beter vervult.
- Op termijn het aantal klachten met betrekking tot groen verminderen.
- Mee invulling geven aan de herziening van de structuurvisie.

hoe gaan we dat doen?

De oplossing is niet enkelvoudig, het is een opeenstapeling van maatregelen:

Frame voor Franje

De kern van de oplossing is om de al bekende indeling in Frame en Franje (hoofd- en nevengroenstructuur) door te zetten in het ontwerp, het beheer en de uitvoering van het groen. De prioriteit en de inspanning van de gemeentelijke organisatie ligt bij het Frame. De gemeente trekt zich deels terug uit de nevenstructuur. In het Franje wordt ingezet op de eigen verantwoordelijkheid en het initiatief van de zelfredzame burger. Daar stelt de gemeente zich op als regisseur en adviseur in plaats van het geheel in eigen hand te houden.

Frame – van belang voor heel de stad en alle bewoners ervan
Franje – van belang voor een kleinere groep bewoners
Restgroen – van individueel belang, zonder structurele bijdrage aan de groenstructuur

doelmatiger ontwerpen en beheren

In hoofdstuk 9 zijn oplossingen bij het ontwerp en het beheer genoemd die een flinke bijdrage leveren aan het duurzame behoud van kwalitatief goede beplanting. De doorvoering daarvan is al gestart bij nieuwe ontwikkelingen en bij herinrichtingen.

investeren in omvormingen

De voorgestelde, grootschaligere aanpassingen in de beplanting (hoofdstuk 9) zijn noodzakelijk om op termijn een duurzaam, gezond en probleemloos groen te verkrijgen, om opgelopen achterstanden in te halen en om het onderhoud te vereenvoudi-

gen. Omvormingen zijn vooral noodzakelijk in het Frame, maar ook in het Franje. Dat laatste zal in nauw overleg met de betrokken bewoners plaats vinden.

middelen onder de loep nemen en effectiever inzetten

In samenhang met de oprichting van een groenfonds, dient de besteding van de beschikbare gelden herzien en onder betere regie geplaatst te worden. De prioritering in het groen moet zichtbaar zijn in de budgetverdeling, zowel qua onderhoud als in aanpassingen en herstel. Daarbij moet het gedeelte voor het Franje zo ingericht worden dat de beoogde samenwerking met de bewoners vorm kan krijgen.

Restgroen verkopen

Met de geïntensiveerde verkoop van Restgroen verkleint de totale oppervlakte aan groen en moet er minder onderhouden worden; dit ten gunste van de overige beplanting. Zo kunnen robuustere groenstructuren gerealiseerd worden. Die zijn minder duur in onderhoud en de kwaliteit van de beplanting is er hoger. De opbrengsten van de verkoop of verhuur van Restgroen vloeien bij voorkeur terug in het groen.

De kern: meer kwaliteit met minder groen.

hoe regelen we dat financieel?

Om de gestelde doelen te behalen, is het nodig om de voorgestelde maatregelen vanaf 2015 uit te voeren. Eén van die maatregelen, omvormingen van een gedeelte van de beplanting vraagt om een éénmalige investering van bij benadering € 900.000,- gespreid over drie jaren en verspreid over de wijken.

Met het investeren in het groen op dit moment kan worden voorkomen, dat straks volledige herinrichting noodzakelijk is. De achteruitgang van het groen in de wijken, de bedrijventerreinen en de groengebieden is gestart, maar heeft nog niet doorgezet. Nu investeren in het groen betekent dat het groen voor lagere kosten opgeknapt kan

worden dan wanneer het te laat is. Dan moet er veel meer hersteld worden en zijn de kosten dus hoger.

Vanuit de zorg voor het groen wordt uiteraard de voorkeur gegeven aan het nu investeren en op onderdelen omvormen. Gelet op de financiële situatie van de gemeente, moet mogelijk acceptéerd worden, dat het groen verder achteruit gaat. Toch blijven de doelstellingen overeind; alleen zullen deze dan minder snel worden bereikt en tegen waarschijnlijk hogere kosten.

Er zal dan als volgt met de doelstellingen omgegaan worden:

- kwalitatief beter en duurzamer groen ▶ blijft een streven
- verloederend tegengaan ▶ onvermijdelijk, maar selectief
- kosten in de hand houden ▶ streven, geen garantie
- meer regie ▶ doen
- bewoners betrekken bij groen in hun directe omgeving ▶ doen
- vermindering regeldruk ▶ doen
- handelen naar functie en belang van Frame en Franje ▶ doen
- bijdrage leveren aan de integrale aanpak van de openbare ruimte ▶ doen
- mee invulling geven aan de actualisatie van de structuurvisie ▶ doen

De gestelde doelen blijven overeind.

Er zijn grofweg drie scenario's mogelijk met oplopende gevolgen voor:

- de mate van (selectieve) achteruitgang van de beplanting;
 - de hoeveelheid Restgroen die afgestoten wordt;
 - de mate waarin de gemeente zich qua beheer terugtrekt uit het Franje;
 - de mogelijkheid en de mate van aanpassingen die in de beplanting kunnen plaatsvinden;
 - de mogelijkheid van omvormingen in (vooral) het Frame of ook in het Franje;
 - de snelheid waarmee de gestelde doelen behaald worden
- en waarmee het groen op orde gebracht kan worden.

scenario 1: met een eenmalige investering

Het geactualiseerde groenbeleid wordt vanaf 2014 per wijk uitgerold. Daarbij wordt er bij de bevolking draagvlak voor het Frame gecreëerd, de mogelijkheden in het Franje en de interesse in Restgroen onderzocht.

De groenstructuurkaart van de betreffende wijk wordt geactualiseerd; de budgetten onder de loep genomen; restgroen verkocht; omvormingen in het Frame en het Franje uitgewerkt en berekend.

Zo kunnen gemiddeld twee wijken per jaar gedaan worden. De raad stelt in gelijke tred budget voor omvormingen beschikbaar voor in totaal voor de gehele stad geschatte € 900.000,-.

De totale doorlooptijd om op deze wijze de doelstellingen van het geactualiseerde groenbeleid te behalen is naar verwachting 3 jaar.

scenario 2: met investeringen op ad hoc-basis

De organisatie actualiseert de groenstructuurkaarten. De budgetten worden onder de loep genomen waarbij een deel gereserveerd wordt voor noodzakelijke omvormingen in het Frame. Om dat uitvoerbaar te maken, worden selectief delen in het Franje niet meer of minder onderhouden. Ook de inkomsten uit de verkoop van Restgroen worden hiervoor gebruikt. In vergelijking met het eerste scenario zal er meer Restgroen aangeboden worden.

In de wijken en op bedrijventerreinen zal de achteruitgang (selectief) doorzetten waardoor er rekening mee moet worden gehouden dat de bewoners versterkt zullen klagen. Slecht onderhouden, eentoniger groen leidt tot een lagere belevings- en gebruikswaarde. De effecten van verwaarlozing - zoals meer onkruid - zullen naar verwachting zichtbaar worden.

Omdat veel tijd gestoken moet worden in de uitvoering van de nota en de voorbereiding van structurele omvormingen, zullen klachten mogelijk niet zoals nu, meteen door de organisatie opgelost kunnen worden. In de plaats daarvan worden de klachten geregistreerd en gebundeld. Deze aanpak zal richting de betrokken bewoners middels standaardinformatie worden uitgelegd. Op basis van de verzamelde klachten en uitgewerkte omvormingen wordt periodiek krediet aangevraagd bij de raad.

De totale doorlooptijd om op deze wijze de doelstellingen van het geactualiseerde groenbeleid te behalen wordt geschat op 15 jaar, waarbij uitgegaan moet worden van geschatte anderhalve keer hogere kosten vanwege de ontstane beplantingsuitval in voornamelijk het Franje.

Groen-beplanting-onkruid				
A*	A	B	C	D
Er is geen onkruid.	Er is natuurlijk onkruid.	Er is plekgewijs onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.
bedekking 0% per 100 m ²	bedekking ≤ 20% per 100 m ²	bedekking ≤ 40% per 100 m ²	bedekking > 40% per 100 m ²	bedekking > 40% per 100 m ²
bedekking door resten 0% per 100 m ²	bedekking door resten ≤ 10% per 100 m ²	bedekking door resten ≤ 25% per 100 m ²	bedekking door resten > 25% per 100 m ²	bedekking door resten > 25% per 100 m ²
maximale hoogte 0 cm per 100 m ²	maximale hoogte ≤ 10 cm per 100 m ²	maximale hoogte ≤ 30 cm per 100 m ²	maximale hoogte ≤ 50 cm per 100 m ²	maximale hoogte > 50 cm per 100 m ²
zodetvorming nee	zodetvorming nee	zodetvorming nee	zodetvorming nee	zodetvorming ja

Verbeelding van de diverse kwaliteitsniveaus.

Water-oevers-zwerfafval grof				
A*	A	B	C	D
Er ligt geen grof zwerfafval.	Er ligt weinig grof zwerfafval.	Er ligt redelijk veel grof zwerfafval.	Er ligt veel grof zwerfafval.	Er ligt zeer veel grof zwerfafval.
zwerfafval grof (> 10 cm) 0 stuks per 100 m ²	zwerfafval grof (> 10 cm) ≤ 3 stuks per 100 m ²	zwerfafval grof (> 10 cm) ≤ 10 stuks per 100 m ²	zwerfafval grof (> 10 cm) ≤ 25 stuks per 100 m ²	zwerfafval grof (> 10 cm) > 25 stuks per 100 m ²

scenario 3: zonder investering met het huidige budget

De organisatie actualiseert de groenstructuurkaarten. De budgetten worden onder de loep genomen waarbij een deel gereserveerd wordt voor noodzakelijke omvormingen in het Frame. Om dat uitvoerbaar te maken, worden selectief grote delen van het Franje niet meer onderhouden; ook in het Frame zal er selectief minder onderhouden worden. De inkomsten uit de verkoop van Restgroen worden hiervoor gebruikt. In vergelijking met de vorige scenario's wordt er veel meer Restgroen aangeboden. Daarbij wordt de grens van het Franje opgezocht en blijft alleen het noodzakelijke gemeenschappelijke groen in handen van de gemeente.

De gemeentelijke organisatie trekt zich met uitzondering van het hoogstnoodzakelijke (bvb. stormschade) terug uit het Franje. Er dient rekening mee te worden gehouden dat dit leidt tot meer bewonersklachten dan bij scenario 2. Tevens dient er rekening mee te worden gehouden, dat de effecten van verwaarlozing - zoals onkruid, uitval en vervuiling - snel zichtbaar worden. Die klachten worden niet zoals nu, meteen door de organisatie opgelost. Deze aanpak zal middels gestandaardiseerde informatie richting de bevolking worden uitgelegd

De totale doorlooptijd om op deze wijze de doelstellingen van het geactualiseerde groenbeleid te behalen wordt geschat op 30 jaar, waarbij uitgegaan moet worden van geschatte dubbele kosten vanwege de ontstane, grootschalige beplantingsuitval in het Franje en in het Frame.

	ALGEMEEN	BEELDKWALITEIT	TECHNISCHE KWALITEIT
A+	Zeer goed	Prachtig	(Zo goed als) nieuw
A	Goed	Mooi	Technisch dik in orde
B	Voldoende	Voldoende	Heel en veilig
C	Matig	Sober/schraal	Discomfort, veiligheid komt in het geding
D	Te slecht	Verloedering	Kapitaalvernietiging, functieverlies, aansprakelijkstelling

In scenario 3 zal ook in het Frame verloedering optreden, omdat er onvoldoende middelen beschikbaar zijn om alle beplanting in het Frame op tijd te verbeteren.

aanleiding

het Purmerendse groen zit niet lekker in zijn vel

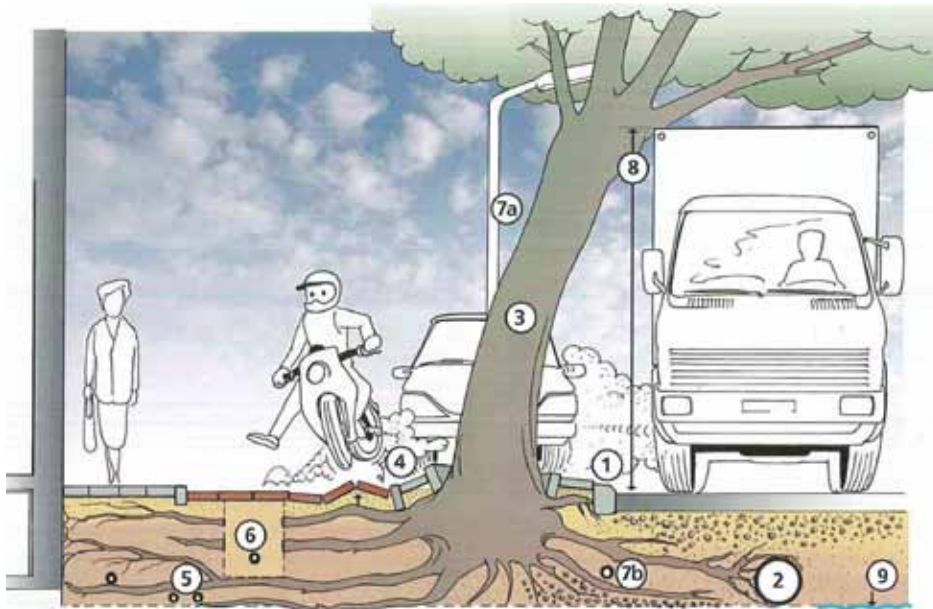
De stad is gebouwd in een van origine open landschap. Met de komst van de bebouwing zijn er veel inheemse struiken en bomen geplant die aansloten bij het oorspronkelijke landschap. De nieuwe wijken zijn op met zand verhoogde gronden gebouwd. Helaas was er toen weinig aandacht voor groeiomstandigheden en groeiplaatsverbetering. Er werden ook te veel planten in te kleine vakken gezet.

Inheemse struiken kunnen deze samenloop van omstandigheden wel hebben en die zijn flink gegroeid. Ze groeiden zo goed dat ze nu “overkoken”. Er is nu te veel betekenis- en karakterloos groen. Dat heeft natuurlijk ook te maken met de tijd dat de stad groot is geworden: bouwvolumes die midden in het groen staan, was in de jaren zestig het ideaalbeeld van de stad. Mooi op het plaatje maar in realiteit houd je alleen een beetje kijk-groen met een boompje tussen de parkeerplaatsen over.

Purmerend beschikt momenteel over ongeveer 285 hectare groen met daarin circa 33.000 bomen. De bomen hebben heel wat meer moeite met zandgrond en te weinig wortelruimte. Hun kwaliteit is dan ook veelal slecht. Er zijn dus keuzes gemaakt die naar het huidige inzicht niet altijd even toekomstbestendig waren.

Voorbeelden van “overkokend”groen: struiken die te groot worden voor het smalle vak waarin ze moeten groeien. Alleen jaarlijkse snoei houdt de paden vrij.

Voor de verklaring zie bladzijde 11 van CROW publicatie 280 (2012), *Combineren van onder- en bovengrondse infrastructuur met bomen*.

Verloeding is in zicht: uitvallende planten worden niet vervangen.

groenbudget

Met het bestaande groenbudget is het moeilijk om een voldoende beeldkwaliteit en een toereikend technisch onderhoudsniveau te handhaven. Momenteel wordt het groen alleen in stand gehouden. Het lukt niet om te anticiperen op de problemen die in de toekomst met voortzetting van deze situatie zeker zullen ontstaan.

onderhoudsniveau

Al jaren wordt het groen slechts minimaal onderhouden. Minimaal onderhoud betekent concreet dat de organisatie het groen niet laten vervuilen. De aftakeling van de beplanting kan met het actuele groenbudget niet worden voorkomen. Dit afglijden van het afgesproken onderhoudsniveau C naar niveau D is al ingezet. Het is nu nog alleen zichtbaar voor groenspecialisten, maar dit proces zal zich zonder koerswijziging de komende jaren versterkt doorzetten en voor eenieder zichtbaar worden.

Activiteiten om de beplanting duurzaam te onderhouden en te behouden zijn niet mogelijk. Uitvallende planten worden nauwelijks vervangen; planten die aan het einde van hun levensduur zijn ook niet. Bomen en struiken worden niet systematisch gesnoeid. Dergelijke maatregelen vinden alleen plaats op ad hoc basis naar aanleiding van klachten van bewoners. Dat is een onrechtvaardige, onregelmatige en dure manier van werken.

Richt Purmerend zich na jaren van grote stadsgroei op de kwaliteit van het groen in de stad?

het is drukker in de stad

Het wordt steeds drukker in de stad. Er zijn meer mensen met meer auto's. Daar zijn meer voorzieningen voor nodig. De hoeveelheid ruimte blijft echter gelijk. Bijgevolg levert dat herhaaldelijk conflicten op. Daarvan is de gemeente zich bewust. Tegelijk ziet de gemeente het belang van duurzaamheid in en zet ze waar mogelijk in op meervoudig ruimtegebruik.

veranderende rol van de gemeente

De rol van de gemeente in de relatie met haar burgers is veranderd. Het traditionele credo: "De gemeente weet wel wat goed is voor haar inwoners" heeft plaats gemaakt voor samenwerking met de burger als ervaringsdeskundige.

Het bestaande groenbeleid geeft hierbij onvoldoende houvast. Op basis van het huidige, gedateerde beleid kunnen we moeilijk onze nieuwe, adviserende rol vervullen bij vragen en initiatieven vanuit de stad. Ook de beoordeling van de uitgifte van Restgroen ondervindt hiervan hinder.

onvolledig en gedateerd

Het vigerende gemeentelijke groenbeleid uit 1986 bestaat momenteel uit losse onderdelen en is niet volledig doordat een aantal wijken toen nog niet bestonden. Via het proces van de Groene Ambitie is in het verleden het groen van de stad al geanalyseerd. Er zijn keuzemogelijkheden aangedragen en er is in dat kader een aantal mogelijkheden onderzocht. Nu kan de afronding van dit traject plaatsvinden, waarbij rekening gehouden wordt met de recentste maatschappelijke ontwikkelingen en met de nieuwste inzichten op groengebied.

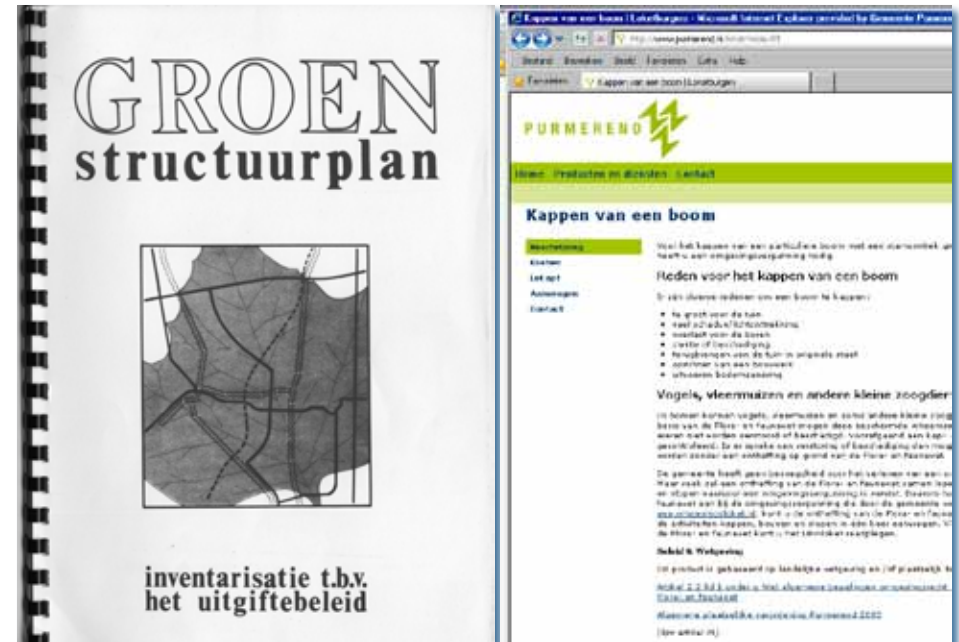
Het is tijd om antwoord te geven op de vraag hoe we, iedereen die in Purmerend woont en werkt, met het groen van de gemeente om willen gaan, nu en in de toekomst.

structuurvisie herzien

Voor de herziening van de Structuurvisie is om een landschappelijke visie op de stad en op haar verbindingen met het ommeland gevraagd.

administratieve lasten

De raad wil de administratieve lasten voor de burgers ook op het gebied van groen verlichten.

Bestaand beleid uit 1986.

Digitale aanvraag voor een kapvergunning

waar is groen eigenlijk goed voor?

groen is emotie

Mensen hebben behoefte aan planten. Mensen voelen zich beter als ze de tijd in de veranderende seizoenen herkennen. Groen is naast gebouwen en infrastructuur essentieel in onze leefomgeving.

Groen roept veel emoties op. Het heeft voor iedereen waarde, maar die is verschillend. Veel mensen willen bomen en veel klachten gaan over hinder van bomen. Onafhankelijk of de gemeente een boom plant of er een kapt, de emoties laaien meestal meteen op. Groen is emotie.

De stedenbouwkundige structuur van de stad is te herkennen aan het groen.

Beschutting en begeleiding langs een fietspad.

relaties

stedenbouw en verkeer(sveiligheid)

Groen vervult meerdere ruimtelijke functies. Op stedelijk niveau helpt groen mee om de stedenbouwkundige en de verkeerskundige structuur te verduidelijken. Haar samenstelling en haar ritme zorgt voor oriëntatie en herkenning in de stad. In bedrijventerrein Baansteede is het bijvoorbeeld duidelijk wat de doorgaande wegen zijn: er staan bomen langs.

Groen heeft net als wegen een verbindende functie tussen de wijken, op een goede manier toegepast, zorgt groen voor samenhang.

Een fietsroute die goed ingepast is in het groen, vormt een extra stimulans voor het gebruik van de fiets. Beschut fietsen langs een mooie, verlichte route, waarbij er toch voldoende overzicht op de omgeving blijft, draagt bij aan de verkeersveiligheid en aan de sociale veiligheid. Omgekeerd vermijden fietsers sociaal onveilige fietspaden en zoeken ze alternatieve routes.

Bomen langs de doorgaande wegen van bedrijventerrein Baansteede.

maatschappelijk

In parken komen mensen bij elkaar, ontmoeten hondeneigenaren elkaar en wordt er gesport. Groen heeft een recreatieve functie en het bevordert de sociale cohesie.

Een groen woonklimaat is vooral voor ouderen, mensen in de zorg en voor kinderen van belang. Het blijkt dat opgroeien in een groene omgeving een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen. Maar ook volwassenen zijn gebaat bij een groene (werk)omgeving.

Buiten recreëren in het groen.

Volkstuinjes in brede, groene stroken.

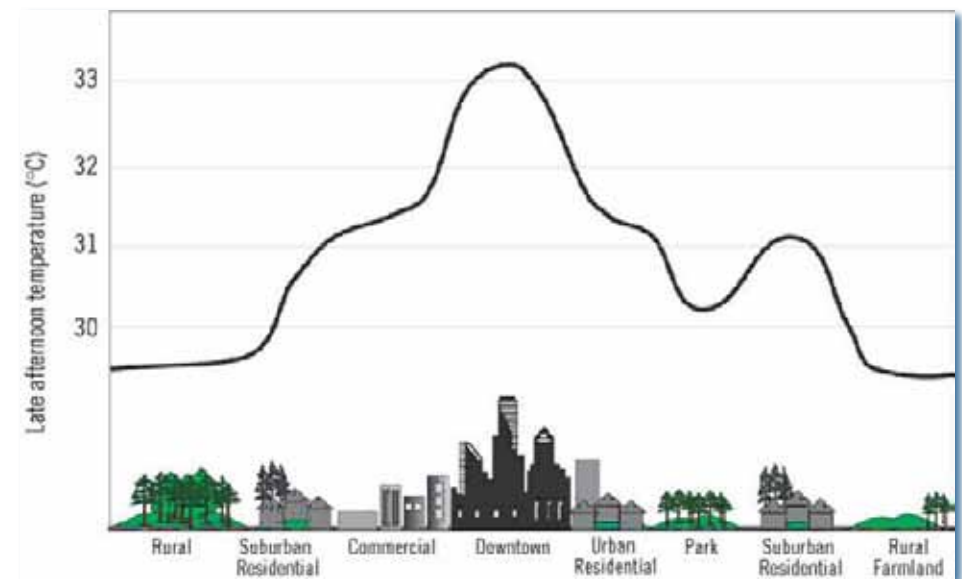
Winterse ontmoetings- en speelplek.

Groen vangt deels de luchtvervuiling door gemotoriseerd verkeer in de stad op.

klimaat

Behalve dat bomen het straatbeeld verfraaien, zorgen ze voor een beter leefmilieu dan zonder bomen. Ze vangen veel fijnstof op en ze zorgen ervoor dat het niet te warm wordt in de stad. Bomen en struiken zijn effectief tegen hitte-eilanden in stedelijk gebied. Planten leggen koolstofdioxide vast en geven zuurstof af. Ze houden regenwater vast en dus krijgt de riolering minder te verwerken. Daarnaast ontlasten groene daken de riolering van piekbelastingen.

Temperatuurprofiel van hitte-eilanden in stedelijk gebied. In dichtbevolkte, stedelijke gebieden is het warmer dan in het omringende platteland. De negatieve effecten daarvan zijn ondermeer gezondheidsproblemen, hogere vraag naar energie, luchtvervuiling en waterte-korten.
Bron: www.spaceoffice.nl

recreatie, water en natuur

Een heel ander aspect van groen is haar ecologische betekenis.

Afgezien van de grotere groengebieden zoals de parken en het Purmerbos, komt de natuurwaarde van beplanting in een stad specifiek naar voren in combinatie met water. Purmerend beschikt over groenblauwe aders doorheen de stad: oevers met een hoge ecologische waarde die “best uniek te noemen zijn” qua flora en fauna in vergelijking met andere steden in Noord-Holland.

Water gaat haast onveranderlijk samen met groen en heeft in die combinatie tevens een brede recreatieve draagwijdte.

Groen heeft sterke relaties met (langzaam) verkeer, recreatie, zorg, onderwijs, sociale veiligheid, water en natuur.

In het Oeverplan zijn de groenblauwe aders door de stad uitgewerkt.

De economische waarde van groen wordt steeds vaker wetenschappelijk onderlegd.

Meer gezondheid door luchtkwaliteit door luchtzuivering door groen (bomen, riet, groen dak)

gezondheid (€ per jaar) = Y bomen * (X kg PM10, NOx, SO2 per boom p/j) * (X euro gezondheidskosten / kg)

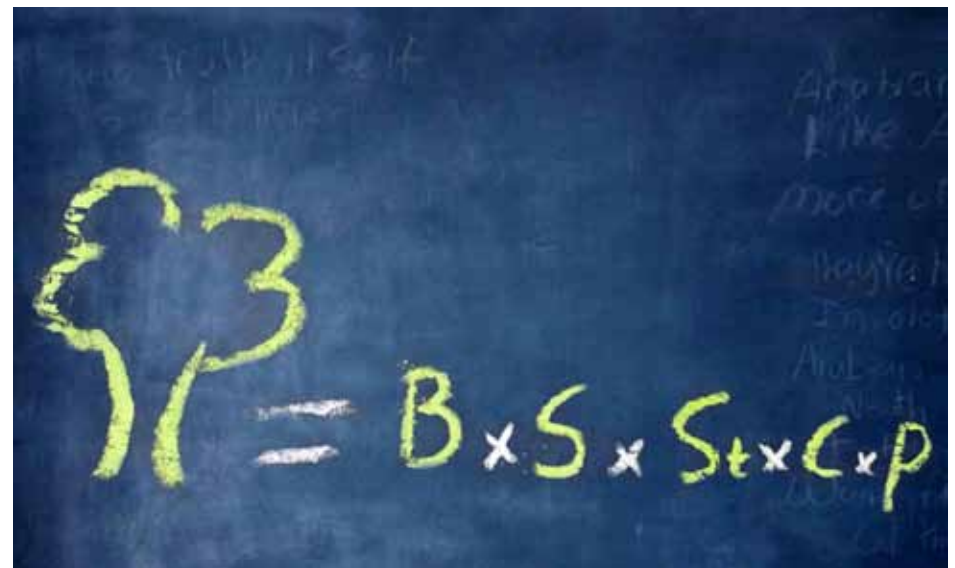
stof	# bomen	kg stof per boom p/j	€ / kg binnen-bouwde kom	baat in € p/j	Baat in € (lange termijn)
fijnstof	150	0,22	377	12.441	200.300
NOx	150	0,41	15	923	14.852
SO2	150	0,36	13	702	11.302
stof	hectare riet	kg stof per hectare p/j	€ / kg binnen-bouwde kom	baat in € p/j	Baat in € (lange termijn)
fijnstof	0,9	10	377	3.393	54.627
NOx	0,9	10	15	135	2.174
stof	hectare groen dak	kg stof per hectare p/j	€ / kg binnen-bouwde kom	baat in € p/j	Baat in € (lange termijn)
fijnstof	3,6	50	377	67.860	1.092.546
NOx	3,6	20	15	1.080	17.388

Bron kengetallen: Wesseling, e.a., 2004; McPherson, 1994; Beumer, e.a., 2004, gebaseerd op Vermeulen e.a., 2004, Ruijgrok e.a., 2007; Yang e.a.(2008); Oosterbaan, 2006.

economische waarde

Ongeacht hun vele voordelen, hebben planten ook eigenschappen (bladval, pollen, bessen, insecten..) waar niet iedereen even blij mee is. Daarnaast zijn planten kwetsbaar. Zowel bovengronds als ondergronds moet beplanting concurreren met bijvoorbeeld verharding en ondergrondse leidingen. Groen is daarom wel eens 'lastig'. Van parkeerplaatsen, wegen, paden, verlichting gebouwen is het evident waar ze goed voor zijn. De riolering en nutsvoorzieningen onder de grond zijn weliswaar niet zichtbaar, maar hun nut wordt meteen bewezen als bijvoorbeeld het toilet doorgetrokken of de televisie aangezet wordt.

De waarde van planten is dus minder zonneklaar, maar daarom niet onbelangrijker. De economische betekenis van groen is vaak lastig te achterhalen. Moeilijk grijpbare aspecten zoals eerder aangegeven, worden dan al snel niet meegerekend. Dat komt ook doordat investeerders meestal niet de directe baathebbers van hun groeninveste-

Boomwaarde = basiswaarde x soortwaarde x standplaatswaarde x conditiewaarde x plantwijzewaarde. De in de wet- en regelgeving verankerde Uniforme Methode waarmee in België de waarde van bomen bepaald wordt. Bron: www.boomzorg.nl

ringen zijn. Het helpt wel dat woningen meer waard zijn door groen, maar van facetten zoals luchtkwaliteit en stijgende volksgezondheid plukken zij niet de vruchten.

Alle hiervoor genoemde baten zijn bewezen en steeds vaker onderbouwd met harde cijfers. Het initiatief TEEB Stad ^[1] heeft in haar publicatie “Groen loont met TEEB Stad: gemeenten redeneren, rekenen en verdienen met de baten van natuur en water” voor verschillende projecten berekeningen gemaakt. Er is vastgesteld dat de berekende baten de geschatte kosten in alle gevallen overtreffen. Met deze wetenschap is het nu zaak om alternatieve financieringsmodellen voor groen te zoeken.

Groen is bepalend voor de identiteit, het imago, de kwaliteit en de leefbaarheid van een stad.

Groen is integraal onderdeel van de buitenruimte.

De feiten

- * Groen in de woonomgeving heeft een waardeverhogend effect op onroerend goed. Vooral wanneer het groen binnen een straal van 500 meter ligt.
- * De prijs van een woning stijgt met 10% als de woning in het groen (park/plantsoen) ligt.
- * De prijs van een woning stijgt met circa 4% als de afstand tot groen maximaal 100 meter is.
- * Groen heeft een imago-verhogend effect op de keuze voor een bedrijfslocatie. Bedrijven zijn steeds meer geïnteresseerd om zich in een groene omgeving te vestigen.
- * Steden met 'groene kwaliteit' zijn aantrekkelijk voor wonen, toerisme en recreatie. Dat vertaalt zich onder meer in een gevarieerde bevolkingsopbouw (met o.a. een creatieve klasse die economische ontwikkeling stimuleert), meer omzet en werkgelegenheid in het toeristisch en recreatief bedrijfsleven en hogere gemeentelijke inkomsten via toeristenbelasting.
- * Naast bereikbaarheid is groen in de directe omgeving een belangrijke factor bij het aantrekken van bedrijven, werknemers en het vergroten van de bedrijfsomzet.

Bron: Factsheet VHG: Waardevermeerdering door Groen

Bron: brochure Gemeente Helmond

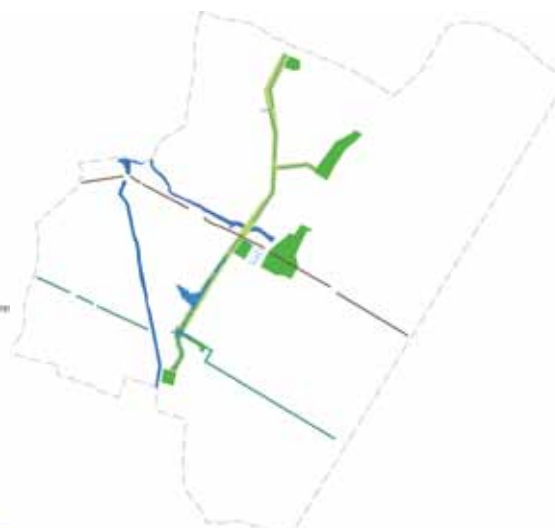
1. The Economics of Ecosystems & Biodiversity (2012), Groen loont met TEEB Stad, Gemeenten redeneren, rekenen en verdienen met de baten van natuur en water, Deventer: TEEB Stad. Zie ook figuur op bladzijde 45.

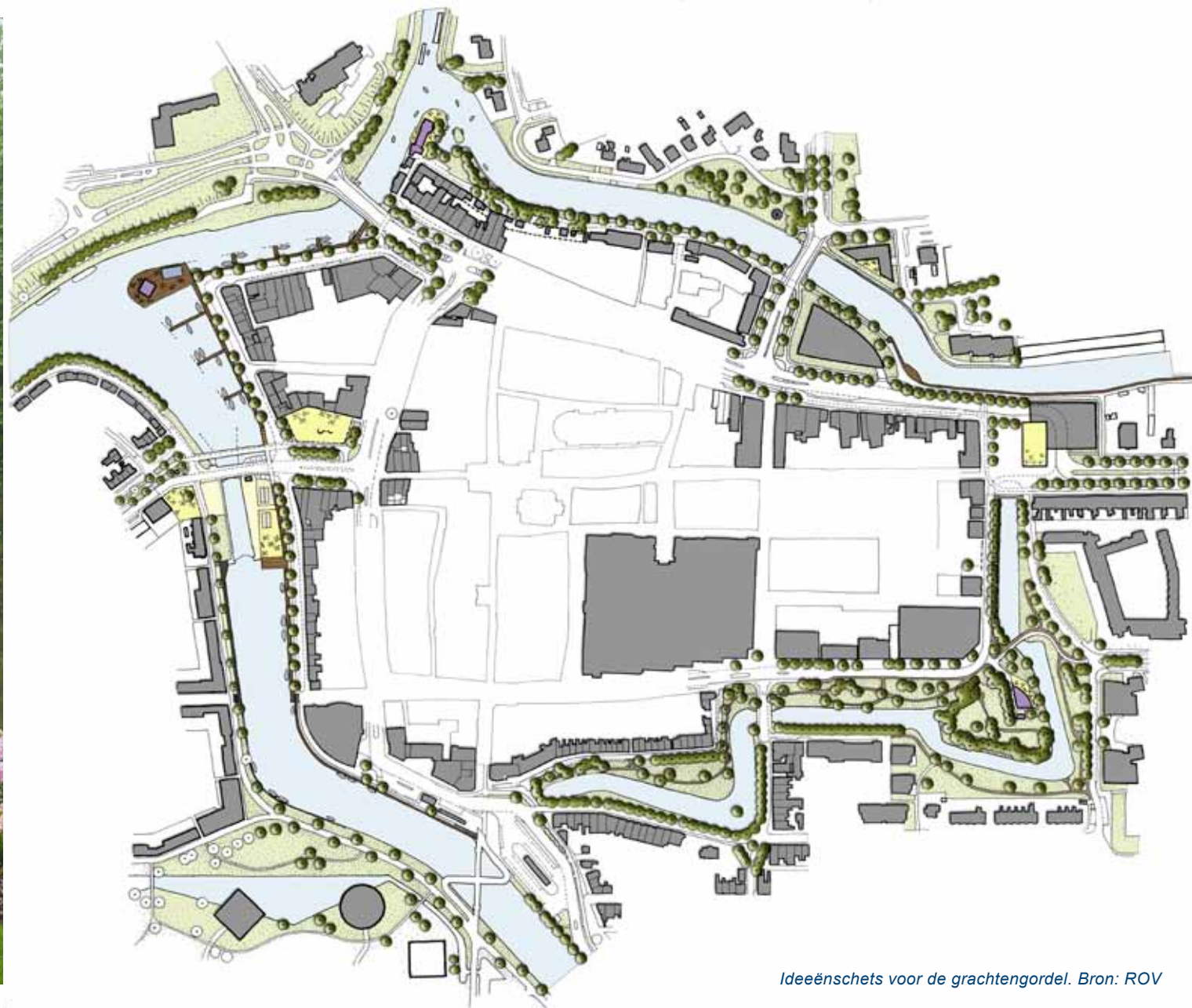
kader

structuurvisie

Groen heeft een sterke band met water; het water van de waterlopen waarop Purmerend is gebouwd. In de woongebieden is die verbinding tussen groen en water, gecombineerd met langzaam verkeer en recreatie, goed geborgd. Elders in de stad is de zichtbaarheid en de beleefbaarheid van het water problematischer. De structuurvisie erkent dat en legt de nadruk op het verbeteren van verbindingen; die tussen wegen, water en groen, tussen wijk en centrum en die tussen stad en land. Een goede, doelgerichte inzet van groen is daarbij van groot belang. Tevens zegt de Structuurvisie dat de zichtbaarheid van groen en water, met name vanaf doorgaande wegen, vergroot moet worden.

Dat is geen eenvoudige opgave, maar ze is essentieel in de relatie met het centrum voor de economische leefbaarheid van de stad. Mensen komen naar een stad vanwege de unieke belevenis die ze bij hun bezoek meekrijgen. In essentie heeft Purmerend alle ingrediënten voor een originele identiteit: het Stadje is een nog grotendeels herkenbaar historisch centrum met haar kruisstructuur bij de kerk, de Koemarkt langs die as, een deel van de vroegere gracht, prachtige panden langs plantsoenen, enzovoort.

Ideeënschets voor de grachtengordel. Bron: ROV

Onder andere vanuit groen perspectief is het van groot belang dat de historische gracht om het centrum op eigentijdse wijze zichtbaar en beleefbaar gemaakt wordt. De grachtengordel om het centrum heeft het in zich om het groenblauwe pronkstuk van Purmerend te worden. Het is de kunst om deze schat te koesteren en te verbeteren.

Dat sluit aan bij het prominenter maken van de historische binnenstad waarop meerdere beleidsnota's inzetten. Het opwaarderen van het groen en het water om de historische binnenstad heeft gunstige effecten op het (water)toerisme, het woonklimaat, de detailhandel en de horeca.

Momenteel wordt hieraan al gewerkt door de beperkte kansen te grijpen die ontwikkel- en renovatieprojecten bieden. Beter zou het zijn om de smaragden gordel op hoofdlijnen uit te werken zodat er gericht ingespeeld kan worden bij ontwikkelingen. Een dergelijke visie op de singels geeft ook kansen in het kader van de nota 'Plan-overschrijdende ruimtelijke openbare faciliteiten Purmerend'. De gordel om het stadje is als stadspark immers een bovenwijkse voorziening. Leiden heeft zo ook een uitwerking op haar structuurvisie voor de singels gemaakt.

de Groene Ambitie

Met de Groene Ambitie is eerder een begin gemaakt met de actualisering en de herziening van het gehele groenbeleid met alle daaraan gekoppelde deelaspecten. In 2004 is daartoe de richtinggevende analyse 'Waarden en Keuzes' vastgesteld. De termen Frame, Franje en Restgroen werden geïntroduceerd. Die vervangen en bundelen de diverse groencategorieën uit het vigerende groenstructuurplan van 1986.

Met deze indeling zijn de groenstructuurplannen gedigitaliseerd, echter zonder actualisatie. De huidige digitale kaarten geven dus nog de situatie van 1986 weer. Vooruitlopend op de besluitvorming werd er onder andere een beheerpilot in Purmer-Noord gehouden ter verbetering van de beeldkwaliteit in de stedelijke buitenruimte. Met de nota Waarden en Keuzes als achtergronddocument en op basis van actuele inzichten en te verwachten tendensen wordt nu de visie en het beleid op hoofdlijnen voor het groen van de gehele stad geformuleerd.

De Groene Ambitie Waarden en Keuzes

Een ongeformateerde rondgang - hink, stap, sprong - door de groene buitenruimte

gemeente Purmerend, afdeling Groene Ruimte, december 2004

De nota Waarden en Keuzes van de Groene Ambitie

Duurzaamheid betekent in bedrijvenpark Baansteer Noord onder andere dat er geen kleinschalig groen midden tussen de bedrijvigheid gepland is.

duurzaamheid

Bij hogere overheden en bij gemeenten wordt steeds meer aandacht gevraagd voor duurzaamheid. Ook Purmerend besteedt er aandacht aan in haar Milieubeleidsplan en in haar Woonvisie. Bij de ontwikkeling van het nieuwe bedrijvenpark Baansteer-Noord is dit onderwerp vanuit het college nadrukkelijk ingebracht. Meerdere, vooral praktische en bewezen principes zijn doorgevoerd met op groengebied het vermijden van kwalitatief minder en slecht beheerbare kleine percelen. Het groen is er gebundeld langs de representatieve hoofdweg en langs het water.

ecologische opgave

Het stedelijke waterplan sluit naadloos aan op het groenbeleid. Via het natuurbeleid van de afgelopen jaren zijn groenblauwe linten door de stad ontstaan. De ontwikkelde ecologische linten en natuurkernen zijn direct gerelateerd aan het groene stadsframe en de stedelijke waterstructuur. Het natuurbeleid is afgestemd op natuurlijk beheer van de oevers. Die aanpak heeft ruim draagvlak onder de inwoners, zij het dat er hier en daar nog verbeteringen mogelijk zijn.

De komende jaren is het zaak om deze lijn door te zetten en uit te breiden naar de 'droge' natuur. De bestaande natuurvriendelijke oevers dienen in bloem- en kruidenrijkere bermen over te gaan. In navolging van de ecologische linten langs het water door de stad, streeft de gemeente ook naar 'droge groene linten' die op een vergelijkbare manier de stad doorkruisen en verbinding maken met het buitengebied. Daarbij dient er aandacht te zijn voor kwetsbare soorten zoals wilde bijen, biodiversiteit en blijvende aandacht voor inheemse plantensoorten. Datzelfde geldt voor de randen van de stad, daar waar ze het ommeland raakt. De nu vaak abrupte overgangen behoren verzacht te worden met bijvoorbeeld struweel langs het bos.

Verder is het noodzakelijk dat gemeentebreed inzicht wordt verkregen in bestaande en mogelijke natuurwaarden. Er kan dan adequaat gereageerd worden, wat procedures inzichtelijker en gemakkelijker maakt. Dat geldt niet alleen voor de inrichting, maar ook voor het beheer van gebieden. Zo maakt het ecologisch nogal wat uit hoe en wanneer er gesnoeid wordt en in welk jaargetijde ingrepen plaats vinden.

Daarom neemt de gemeente deel aan de Nationale Databank Flora en Fauna. (NDFF) en is er een gedragscode in de maak. Er wordt bij voorkeur aan het begin van projecten aandacht besteed aan de invulling van de gemeentelijke verplichtingen met betrekking tot de Flora- en Faunawetgeving.

groenstructuur

Om overzicht en duidelijkheid in het vele groen te brengen, werkt de gemeente Purmerend met een groenstructuur. Die maakt inzichtelijk wat de functie, de waarde en het belang van het groen is. Een dergelijk inzicht vergemakkelijkt de keuzes bij een groene invulling in de openbare ruimte. Het helpt om meer aandacht te besteden aan betekenisvol groen met een specifiek karakter zoals de Melkwegzone, de parken en de singels rond de binnenstad.

De in de nota Waarden en Keuzes geïntroduceerde termen Frame, Franje en Restgroen blijken al enkele jaren goede basiselementen van de groenstructuur te zijn. Ze behoeven echter verduidelijking en nadere definitie.

Frame (hoofdgroenstructuur - HGS)

Het groen van de hoofdstructuur is van belang voor de gehele gemeente. Het is de groene basis van de stad en staat voor haar identiteit. Het vormt het Frame, het raamwerk waaraan het overige groen van de gehele gemeente opgehangen is.

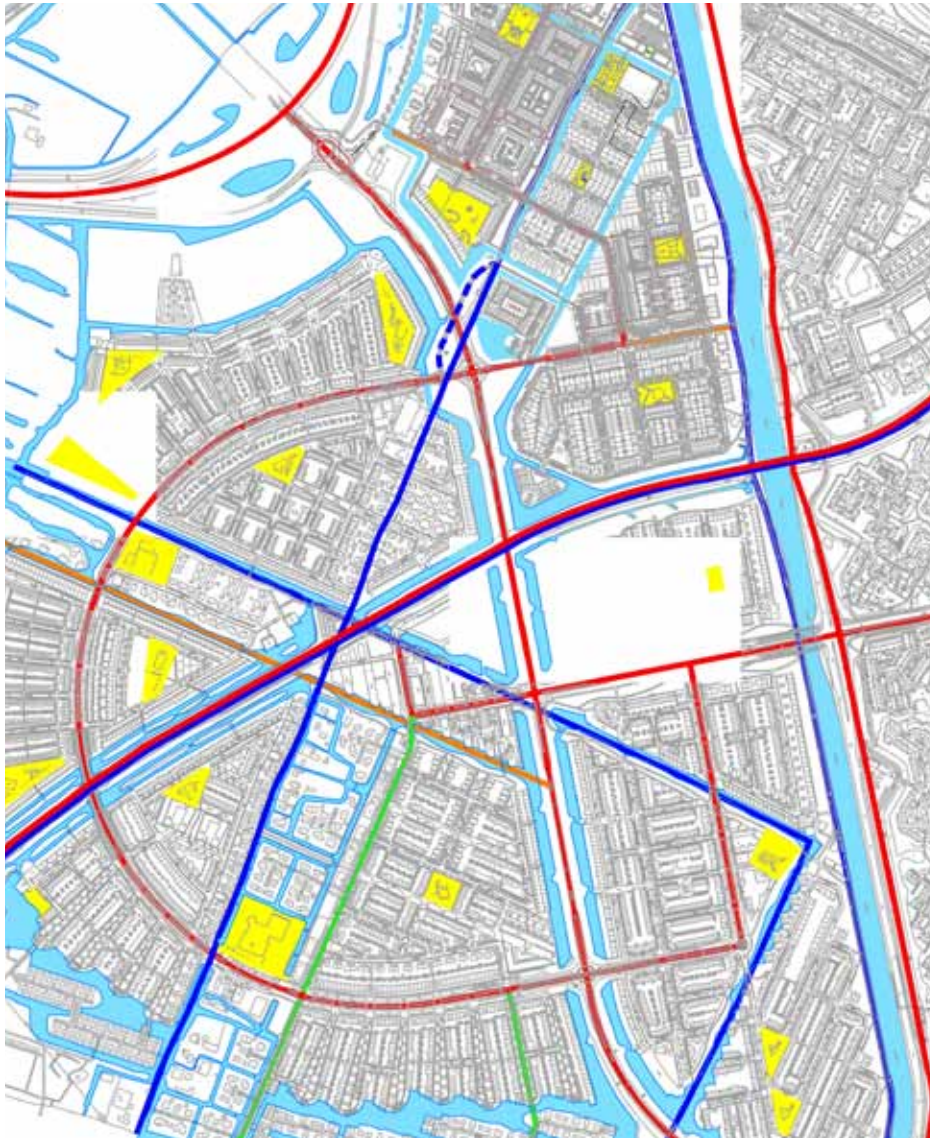
Het Frame ondersteunt de stedenbouwkundige opbouw en de verkeersstructuur van de stad.

De hoofdgroenstructuur is daarom opgebouwd uit:

- cultuurhistorische lijnen en vlakken
- stedenbouwkundige lijnen en vlakken
- water(-lopen) met hun oevers
- parken, natuurgebieden, heemtuinen, begraafplaatsen
- sportaccommodaties van stedelijk of regionaal belang
- hoofdroutes gemotoriseerd verkeer
- hoofdroutes langzaam verkeer / recreatieve routes
- “monumentale” bomen en hun standplaats

Dit komt grotendeels overeen met het stadsgroen en het wijkgroen uit de groenstructuurkaarten van 1986.

In het Frame staan veel bomen. Dat is logisch want juist zij zijn met hun grootte ruimtelijk structurerend. Ze zorgen voor kwaliteit en uitstraling, zoals bijvoorbeeld de platanen langs de Purmersteenweg voor het stadhuis. Het Frame en bomen hebben baat bij duurzaamheid, want in tegenstelling tot

Concept groene hoofdstructuur van Weidevenne:
water, cultuurhistorische (blauw) en stedenbouwkundige (oranje) lijnen vormen samen met de belangrijkste verkeersroutes (rood, groen) de basis van het Frame in de wijk.

De beplanting ten noorden van het golfterrein en Purmer Noord is onderdeel van het Frame. Het zijn stedenbouwkundig structurerende groenstroken die hoofdzakelijk recreatief gebruikt worden. Het is de scheiding tussen het golfterrein, de woonwijk en het bedrijventerrein.

De bomen steunen de stedenbouwkundige opbouw van dit gebied en zijn verkeerskundig behulpzaam bij de oriëntering in de stad

gebouwen groeit beplanting. Bomen worden met toenemende leeftijd steeds mooier en bepalen steeds beter het karakter en de beleving (van het groen) in de stad.

Er is een kritieke massa aan groen nodig om de stad klimatologisch leefbaar te houden. Het Frame bevat die minimale hoeveelheid beplanting voor Purmerend.

De hoofdgroenstructuur staat in Purmerend onder druk. Momenteel wordt er vaak ingegrepen in het Frame en daarmee juist in de bomenstructuur. Denk aan de bushaltes die naar de normen van de Regio vergroot moesten worden. Door die voortdurende ingrepen blijven er steeds minder oude bomen over in Purmerend. De kwaliteit van de bomen kan beter en gaten in de groenstructuur dienen gedicht te worden om ook op lange termijn over een stevige groenbasis te beschikken.

Het groene Frame is gebaat bij visie op lange termijn. Het Frame heeft prioriteit ten opzichte van al het overige groen. Er wordt een maximale inspanning geleverd om het te behouden, te verbeteren en te vervolledigen.

Het Frame dient het algemene belang van de gehele stad. Iedereen maakt er gebruik van.

De regie over het eigendom en het onderhoud blijft daarom in handen van de gemeente. Dit laatste is geen absoluut principe. Oevers langs waterlopen zijn vaak in privé-eigendom en maken toch onderdeel uit van het Frame. De begrenzing van het Frame zal bij de actualisering van de kaarten ook private terreinen omvatten om het belang van de hoofdgroenstructuur te benadrukken. In de bestemmingsplannen zal dit vertaald worden in een verbod op permanente bebouwing.

Het Frame heeft prioriteit.

Frame gaat over de lange termijn en is gebaat bij duurzaamheid.

**Het Frame is van ons allemaal;
het is van belang voor de hele stad.**

Het kanaal als een van de belangrijkste structurerende lijnen van de stad.

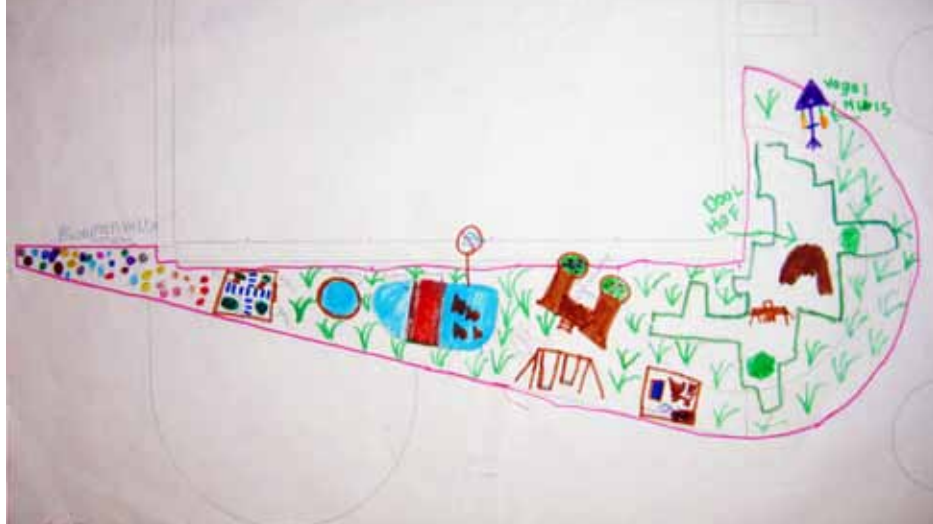
© Pim van den Berg

De Melkweg is één van de oudste cultuurhistorische lijnen van Purmerend. Hij wordt met beplanting extra benadrukt en loopt als een groen lint door Weidevenne de stad uit.

Kinderen van brede school De Weide bedenken samen met een gemeentelijk groenontwerper hoe hun schoolplein moet worden.

Franje: een gemeenschappelijke binnentuin.

Franje in de Gors: een woonomgeving in de Varenbuurt.

Franje (nevengroenstructuur - NGS)

Het groen van de nevenstructuur is van belang voor een kleiner gebied; niet voor de gehele stad. Beplanting in woonstraten of -blokken en het groen in een buurt behoort tot de Franje. Het aanbelangt dus ook een kleinere bevolkingsgroep. Franje past binnen het grotere geheel van het Frame en steunt daarop. Het groen van het Franje heeft een lagere prioriteit dan dat van het Frame.

De beplanting van de Franje leent zich voor veranderingen op kortere termijn. Binnen Franje kan ingespeeld worden op de wensen van omwonenden, op nieuwe inzichten, op trends en op veranderende behoeften vanuit de samenleving.

Franje dient geen individueel belang maar dat van een beperkt aantal Purmerenders. Het hoort openbaar te blijven; daarom blijft het doorgaans in eigendom van de gemeente. Het onderhoud en de inrichting kan wel aan gemotiveerde burgers overgelaten worden. Als de openbaarheid gewaarborgd blijft, kan een binnentuin zelfs in eigendom komen van een vereniging van eigenaren of een woningbouwvereniging.

Bij straten ligt dat wat moeilijker, maar ook daar kan ingericht en onderhouden worden conform de inzichten en de behoeftes van de bewoners.

Dat gebeurt nu al. In Overwhere Zuid heeft groot onderhoud plaats gevonden en in de Varenbuurt wordt de riolering vervangen. Daar hebben bewoners mee de inrichting van hun straten bepaald. In overleg met de gemeente richten sommige bewoners- (groepen) hun directe omgeving naar eigen inzicht in en onderhouden die ook.

Franje laat meer ruimte voor andere belangen. Dat maakt het mogelijk om binnen het Franje strategischer met het gemeentelijke groen om te gaan.

Buurtspeeltuinen vervullen de behoeften van de kinderen in een wijk. Daarna kan er een groenere verblijfsruimte voor jongeren op die plek ontstaan en verhuizen de speeltoestellen naar elders. Of de jongeren verhuizen en de buurt veroudert. Dan komen er meer banken of een jeu-de-boules terreintje.

In de Brikhof hebben de bewoners hun directe woonomgeving zelf ingericht.

Een goed voorbeeld van de Franje zijn de buurtspeeltuinen.

Is deze smalle, lastig te onderhouden strook Restgroen of niet?

Uitgifte ervan heeft waarschijnlijk schuttingen tot gevolg...

Restgroen

Met Restgroen wordt in de groenstructuurkaarten bedoeld dat de betreffende perceeltjes aan derden verstrekt kunnen worden. Waarom het ene stuk wel uitgegeven kan worden en het andere niet, wordt nu nog onvoldoende duidelijk en roept bij bewoners soms wrevel op. Als gevolg daarvan nemen bewoners soms ongevraagd gemeentelijk percelen in gebruik, met vervelende situaties tot resultaat.

Vanuit de bevolking en bij de gemeente leeft de wens om meer grond uit te geven dan wat er nu mogelijk is; ook in Weidevenne bijvoorbeeld. Verkoop van Restgroen heeft de voorkeur van de gemeente, maar onder andere door ondergrondse infrastructuur is dat niet altijd mogelijk. In dat geval blijft de gemeente eigenaar en kan de geïnteresseerde burger het stuk huren om te gebruiken.

De term Restgroen geeft misschien een wat vertekend beeld. Het is beplanting die geen wezenlijke bijdrage levert aan de groenstructuur van Purmerend; in die zin kan het afgestaan worden. De term blijft gehandhaafd vanwege de bekendheid ermee.

Restgroen levert geen wezenlijke bijdrage aan de groenstructuur van Purmerend en is uitsluitend van individueel belang.

Restgroen gaat in de meeste gevallen om kleine oppervlaktes. Groen kan alleen Restgroen zijn als het exclusief van individuele betekenis is. Steeds zal er nagegaan worden in hoeverre een optioneel te verkopen groenperceel al dan niet voor meer mensen van betekenis is. Bij collectieve aanspraak dient er een gemeenschappelijk gedragen oplossing gevonden te worden.

De uitgifte van Restgroen moet steeds een voor beide partijen voordelige transactie opleveren. Burgers willen vaak hun eigendom vergroten. De gemeente heeft baat bij grote, goed te onderhouden en dus onversnipperde percelen. Er wordt pas tot transactie overgegaan als een voor alle betrokkenen bevredigend vergelijk is gevon-

den. Een sprekend voorbeeld zijn smalle stroken tussen private gronden en waterlopen. Zouden daar niet de gehele stroken uitgegeven worden, dan kan de gemeente de overblijvende, kleine stukken alleen tegen hoge kosten beheren.

kaarten

Op de oude, analoge groenstructuurkaarten van het groenbeleid uit 1986 ontbreken Purmer-Zuid, Weidevenne en Baansteede. Die bestonden nog niet. Er staan diverse groencategorieën op zoals stadsgroen, wijkgroen, buurtgroen, blokgroen, verkavelingsgroen, en zo verder. Dat is op zich een goed uitgangspunt om de hiërarchische betekenis van het groen te duiden, maar de indeling werd als te ingewikkeld ervaren.

De indeling Frame, Franje en Restgroen uit de nota Waarden en Keuzes is eenvoudiger te begrijpen. Door actualisatie van de groenstructuurkaarten wordt het eenvoudiger om te beoordelen welk perceel de gemeente kan uitgeven en waar we rekening mee moeten houden bij initiatieven.

Actuele kaarten maken het ook makkelijker om het probleem van de oneigenlijk in gebruik genomen groenpercelen op te lossen; hetzij door verkoop aan de overtreder; hetzij door handhaving.

Uit de geactualiseerde groenstructuurkaarten zijn vervolgens strategische grondkaarten samen te stellen. Die maken inzichtelijk welke kleine percelen Restgroen niet werkelijk bijdragen aan de groene basis van de stad en welke stukken we missen in het Frame. Het Restgroen wordt afgestoten en ontbrekende percelen aangekocht om het Frame versterken.

Strategische grondkaarten zijn op hoofdlijnen na, dynamisch en zullen periodiek aangepast moeten worden.

De groenstructuurkaarten daarentegen wijzigen alleen bij grote stedenbouwkundige veranderingen in de stad zoals bijvoorbeeld bouw van een nieuwe wijk.

1986

digitale situatie uit 1986

geactualiseerd en strategisch

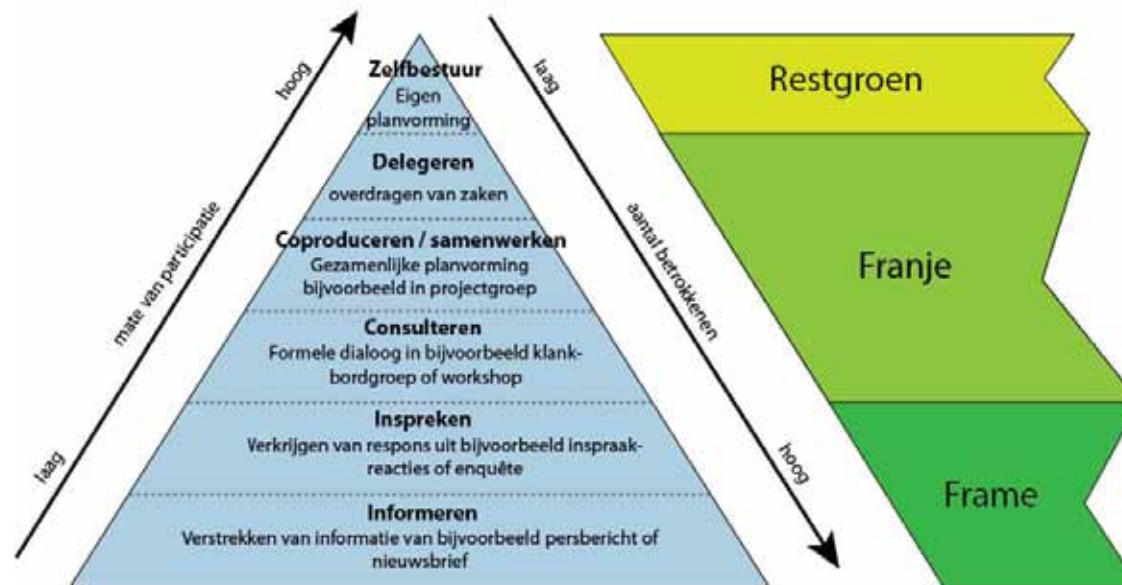
bevolkingsparticipatie

verschillende niveaus

Burgers kennen hun directe woonomgeving op hun duim en hebben er veel affectie mee. De gemeente heeft een goed overzicht over het grotere geheel, bewaart het evenwicht en houdt de verbanden in de gaten. Dat is minder evident voor bewoners. Logischerwijs zijn ze vooral geïnteresseerd in hun eigen buurt.

Deze factoren en verschillen bepalen de mate en het soort van participatie in groenkwesies: in het Franje zijn er veel mogelijkheden voor burgers om mee te doen in het openbare groen; in het Frame nauwelijks.

Bij inrichtingen is het participatieniveau van burgers bij het Frame informeren; in het Franje worden ze geraadpleegd en om hun advies gevraagd. Qua beheer blijft de gemeente geheel verantwoordelijk voor het onderhoud van het Frame; in het Franje kunnen bewoners zelf onderhouden en desgewenst mee inrichten.

Participatieniveaus ten opzichte van de groenstructuur.

inspraak ≠ participatie:

Inspraak is de wettelijke procedure bij het vaststellen van een besluit.

Participatie is de mate waarin burgers meedoen met de gemeente.

Het Frame is immers van ons allemaal, van alle bewoners en gebruikers van Purmerend. Het is van belang voor de gehele stad en heeft dus prioriteit. Het moet aan veel eisen voldoen, moet van hoge kwaliteit zijn en goed onderhouden worden. Daarom is het gebaat bij duurzaamheid op lange termijn en is en blijft de gemeente eerste verantwoordelijke. Toezien op het algemene belang is immers een kerntaak van een gemeente.

Waar mogelijk kan de gemeente het groen in het Franje losser laten. De omlooptijden zijn er korter zodat er ruimte is voor de invulling van wensen. Een gemotiveerde groep bewoners zou zelf het groen binnen hun woonblok of van hun straat kunnen inrichten en / of onderhouden. Daar is ook toenemend vraag naar vanuit de bevolking.

Het Franje is welliswaar niet voor de gehele Purmerendse bevolking van belang, maar wel voor een kleinere groep zoals een straat, een blok of een buurt. Soloprojecten kunnen dus alleen toegestaan worden als het ook echt van alleen maar individueel belang is. Dat is bijvoorbeeld bij de verkoop van Restgroen het geval. Bij alle overige zal de betreffende bewoner, bij voorkeur bijgestaan door de gemeente, draagvlak en overeenstemming moeten zien te bereiken bij de overige belanghebbenden.

In het Franje zijn er volop kansen om mee te doen.

uitwerking

Er wordt al onderzocht op welke manier bewonersparticipatie in het groen geregeld kan worden. De organisatie dient daar budgettair en organisatorisch beter op in te spelen. Er zijn signalen die erop wijzen dat burgers veeleer gesteund willen worden bij hun plannen en ideeën, dan dat het voor hen gedaan wordt. De gemeente zou haar kennis in de vorm van praktisch advies aan haar burgers beschikbaar kunnen stellen en zich verder beperken tot bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van hulpmiddelen en (plant)materiaal.

meer van buiten naar binnen in het Franje

Deze ontwikkeling vindt plaats bij meerdere gemeentes en zet in op de eigen verantwoordelijkheid van de burgers. De gemeente zet een stap terug in die zin dat ze meer de regie voert in de samenwerking met haar bevolking. Dat kan niet overal vanwege de eerder aangevoerde argumenten, maar wel op veel meer plaatsen dan dat nu het geval is. De wijken zijn hiervoor bij uitstek geschikt. Groen staat dicht bij mensen, spreekt velen aan. Samen werken in en aan het groen bevordert bovendien de sociale cohesie en het verantwoordelijkheidsgevoel in de eigen woonomgeving.

communicatie

Het geactualiseerde groenbeleid betekent een beetje een cultuuromslag, zeker op wijkniveau. Het vraagt dus om uitleg, met name richting de bewoners. Het doel is om draagkracht te verkrijgen voor het Frame en om samen met de gebruikers te werken in en aan een buurtgerichte, specifieke aanpak van de Franje, inclusief de recreatieve gebruikswaarden ervan.

Bewoners van de Oostervenne (foto op de vorige bladzijde) en van de Bernard Zweersflat onderhouden zelf de openbare ruimte rondom hun gebouwen.

Mag ik de struiken in mijn straat zelf snoeien?

In sommige gevallen mag dat, maar wel in goed overleg met de gemeente.

De struiken bij u in de straat zijn namelijk openbaar groen en mogen niet zomaar gesnoeid of gekapt worden. De gemeente is hiervoor verantwoordelijk.

Neem zelf initiatief

De gemeente wil graag meewerken aan initiatieven van Purmerenders om iets voor de buurt te doen. U kunt ook uw wijkkerngroep inschakelen om u te ondersteunen bij het realiseren van uw initiatieven. Bewoners van de Jan Bijhouwerstraat hebben hun straat voorzien van parkeerhulpen: met een kwast en een pot verf hebben ze lijnen op het wegdek geschilderd. Zo onderhoudt de bewonerscommissie van de B. Zweersflat zelf het openbaar groen rondom de flat. Dit gebeurt ook bij de flats Ooster- en Westervenne. Het openbaar groen wordt dan veel meer ervaren als een tuin van de bewoners zelf.

Vergroot het buurtgevoel

In samenwerking met uw wijkkerngroep kunt u de leefbaarheid in de wijk verbeteren.

Zo heeft iedere wijk een budget waar initiatieven – die het buurtgevoel vergroten – van betaald kunnen worden. U kunt denken aan een sport- en speldag, het opknappen van een grasveldje, of met z'n allen het EK kijken. Of praktische zaken zijn die het wonen prettiger maken, zoals een picknicktafel of een bankje. Bespreek uw idee of voorstel met uw wijkkerngroep. Samen kunt u dan samen het initiatief verder uitwerken. Verschillende bewoners hebben dit pad bewandeld met succesvol resultaat.

Meer informatie

Voor meer informatie over het wijkbudget en het werk van de wijkkerngroepen, kunt u terecht op [www.purmerend.nl/\(naam van uw wijk\)](http://www.purmerend.nl/(naam van uw wijk)).

Uit Purmerend Totaal, februari 2012

bomen

Van al het groen vormen de bomen de kern. Zij geven hoogte aan het groen en ze zorgen voor een stevige basis voor de overige beplanting eromheen. Het zijn de groene gebouwen van de stad.

Bomen zijn er globaal in drie groottes. In het Frame staan voornamelijk grote bomen van 1ste of 2de grootte. De bomen in het Franje, in de directe woonomgeving van bewoners zijn met 2de tot 3de grootte meestal kleiner.

Purmerend heeft ongeveer evenveel bomen als woningen, ruim 30.000. De bomen zijn de **"groene gebouwen"**, die in de derde dimensie tegenwicht geven aan hun stenen tegenpolen. Het ruimtelijk beeld en het stadsmilieu worden in sterke mate bepaald door de kwaliteit van het bomenbestand. Zoals een gebouw is ook een boom gefundeerd: het onzichtbare waar het zichtbare op steunt. De fundatie van een gebouw wordt alom ontzien. Het wortelgestel van een boom boezemt minder ontzag in en strekt zich horizontaal veel verder uit dan het fundament van een gebouw. **In een stad wordt voortdurend aan de boomfundamenten geknaagd.** Dat is fnuikend voor de onzichtbare en zichtbare kwaliteiten van de bomen en de toekomstkansen voor een volwassen en duurzaam bomenbestand.

Citaat uit de nota Waarden en Keuzes: Toon de Groot, voormalig groenontwerper over bomen.

levende wezens

Bomen zijn levende organismen die meegaan met de cyclus van de seizoenen. De gemeente hecht veel belang aan de voordelen van bomen voor de leefbaarheid van de stad. Voordelen die vele malen opwegen tegen de hinder die ze soms kortstondig veroorzaken. Daarom zal de gemeente alleen bij zwaarwegende overlast overgaan tot snoei of kappen van gezonde bomen.

Dit standpunt laat onverlet dat bij wijzigingen in de openbare ruimte, eventuele toekomstige overlast zo goed mogelijk vermeden zal worden. De meeste problemen met bomen zijn het gevolg van hun dikwijls slechte groeiomstandigheden. Daardoor ontstaat er worteldruk en zijn de bomen vatbaarder voor ziektes. Met betere groeiomstandigheden en door het strategisch slimmer planten van bomen, zal dergelijk ongerief sterk afnemen.

De verschillende boomgroottes in de stad.

Liever een geringer aantal bomen van goede kwaliteit en met optimale groeiomstandigheden, dan heel veel bomen van middelmatige tot slechte kwaliteit in een te klein plantvak; in een bloempot als het ware.

Eén gezonde boom heeft qua uitstraling en effect veel meer waarde dan een straat vol wegwijnende boompjes.

bomenlijst en kapvergunning

Het bestaande systeem met kapvergunningen wordt zowel extern als intern als lastenverzwarend ervaren. Bovendien is het systeem te onduidelijk omdat de enige twee weigeringsgronden voor een kapvergunning momenteel de natuur- en milieuwaarde en de beeldbepalende waarde van de houtopstand zijn. Vooral dat laatste is regelmatig onderwerp van discussie.

De regeling wordt daarom omgekeerd: alleen voor bomen die op een vastgestelde lijst staan, zal er nog een kapvergunning aangevraagd moeten worden.

Met een bomenlijst is het straks volstrekt duidelijk welke bomen belangrijk zijn. Het kan echter toch voorkomen dat een vergunningplichtige boom gekapt moet worden. Dan dient het beleid duidelijke richtlijnen te geven wanneer er een kapvergunning afgegeven kan worden en onder welke voorwaarden.

Bij zieke bomen is dat snel duidelijk, maar niet bij overlast gevende exemplaren of als de prioriteiten onduidelijk zijn. Zo is er momenteel vaak discussie over de hoeveelheid te aanvaarden schaduw en hinder. Of wanneer is het gerechtvaardigd om een leiding om te leggen? Wat vinden we gezamenlijk als bewoners en gebruikers van deze stad acceptabel en wat niet meer?

Op dergelijke vragen worden gewogen en gedragen antwoorden gezocht die vervolgens als weigeringsgronden in de APV worden opgenomen.

De bomenlijst wordt bovendien genuanceerd naar functie van de bomen zodat bij ontwikkelingen gepast omgegaan kan worden met de bestaande bomen.

Sommige bomen zijn op zichzelf of in hun context uniek. Maar laanbomen vervullen in

Een boom in een bloempot kan alleen als grapje of als kunstuiting. Dit is geen echte pot maar een krans om de stam.
(Capelle aan de IJssel © Greenmax)

De Steve Bekostraat zoals ze nu is. Er staan meerdere boompjes in de verharding. Ze staan scheef en er zit dood hout in hun ijle kronen.

Hieronder een fotomontage met minder bomen die het wel goed doen in een groot plantvak.

hun lijnvormige opstelling een ander functie dan een solitaire boom. Bij een laan gaat het erom dat het laanbeeld behouden blijft. Die functie gaat boven het belang van een individuele boom en daarin zit de nuance. Komt er dus een vraag om een boom in een laan te kappen, dan moet er gekeken worden of en hoe het beeld van de laan behouden dan wel hersteld kan worden.

Er wordt overwogen om alleen gemeentelijke bomen op de lijst te zetten; dat zouden dan voornamelijk bomen uit het Frame en een aantal bijzondere bomen, solitaires en groepen uit het Franje betreffen. Uitgangspunt daarbij is het vertrouwen in de burgers die meestal heel goed inzien wanneer een boom waardevol is.

De plaatsing van een private boom op de lijst brengt mogelijk verplichtingen met zich mee die de gemeente momenteel financieel niet kan dragen. Naarmate een boom ouder wordt, heeft hij immers meer verzorging nodig.

Het is de wens van het college om de bomenlijst in samenwerking met de burgers op te stellen. Dat kan tot gevolg hebben dat er ook particuliere bomen opgenomen zullen worden.

Liever geen boom dan eentje op een verkeerde plek, want die is duur in onderhoud en hij ziet er niet uit.

De elzen om het gazon van het Bladmoshof vormen de wanden van een groene zaal, de openbare voortuin van de omwonenden. Luchtfoto: ©2013Microsoft Corporation ©2013 BLOM

Wat doet de gemeente aan de bomen in de stad?

De gemeente Purmerend wordt opgesierd door zo'n 33.000 bomen!

Regelmatig komen er klachten bij de gemeente over overlast van bomen, zoals bladuitval en overhangende takken. Graag lichten we uit waarom de gemeente niet 'kapt' met bomen.

Belang van bomen

Bomen worden met een reden geplaatst: ze zijn buitengewoon belangrijk voor een goede leefomgeving. Ze vangen veel stof op en hebben invloed op de hoogte van de temperatuur, zodat het niet te warm wordt. Daarnaast dragen bomen bij aan een prettigere woonbeleving en verhogen zo de leefbaarheid in de stad.

Overlast

Sommige bomen zorgen voor overlast. Af en toe krijgt de gemeente vragen van bewoners over insecten, pollen, bladval, vogelpoep, schaduw en snoeien. Om de overlast zoveel mogelijk te beperken, onderhoudt de gemeente de bomen regelmatig.

Onderhoud

De gemeente snoeit bomen ongeveer één keer per vijf jaar, waarbij veiligheid voorop staat. Zo worden met name de dode takken verwijderd in de kroon (deel van de boom waar alle takken bij elkaar komen). Daarnaast wordt goed gekeken of de takken bijvoorbeeld hoog genoeg boven de weg hangen.

Meer informatie

Wilt u meer informatie over onderhoud van bomen? Kijk dan op www.purmerend.nl of neem contact op met de gemeente, telefoonnummer (0299) 452 452.

Uit Purmerend Totaal, november 2011

weeg af en kies

Ruimte is schaars en duur, zeker in een stad. In de openbare ruimte is het een uitdaging om bomen en infrastructurele voorzieningen te combineren in de beperkte beschikbare ruimte.

Beplanting moet zowel boven- als ondergronds concurreren met verlichting, verharding, ondergrondse leidingen enzovoort. Bij ontwikkelingen of herinrichtingen wordt er, mede ingegeven door de wat hogere investeringskosten op korte termijn, graag gekozen voor de gebaande paden. De kosten en de effecten op langere termijn vaak met betrekking tot het beheer, worden echter niet meegerekend.

Een aantal veel voorkomende, erg zwart-wit gestelde voorbeelden:

Parkeren op het maaiveld in plaats van geïntegreerd in een gebouw. De CROW-normering bepaalt de maten van een fietspad, voetpad, parkeerplaats enzovoort. Onder verharding ligt er in het ideale geval helemaal niets, want als er wat aan is dan moet de verharding opgebroken worden. Bovenop nutsleidingen mogen geen bomen staan want die kunnen met hun wortels schade aanrichten. Ook geen beplanting want dan kun je er niet bij, dus bij voorkeur liggen er standaard trottoirtegels of groeit er gras boven.

Verhardingen zijn echter dode materialen die veel gemakkelijker te vervangen zijn dan bomen en planten. Die laatsten moeten groeien om tot wasdom te komen. Bij kap moet een vervangende, jonge boom weer van voren af aan beginnen.

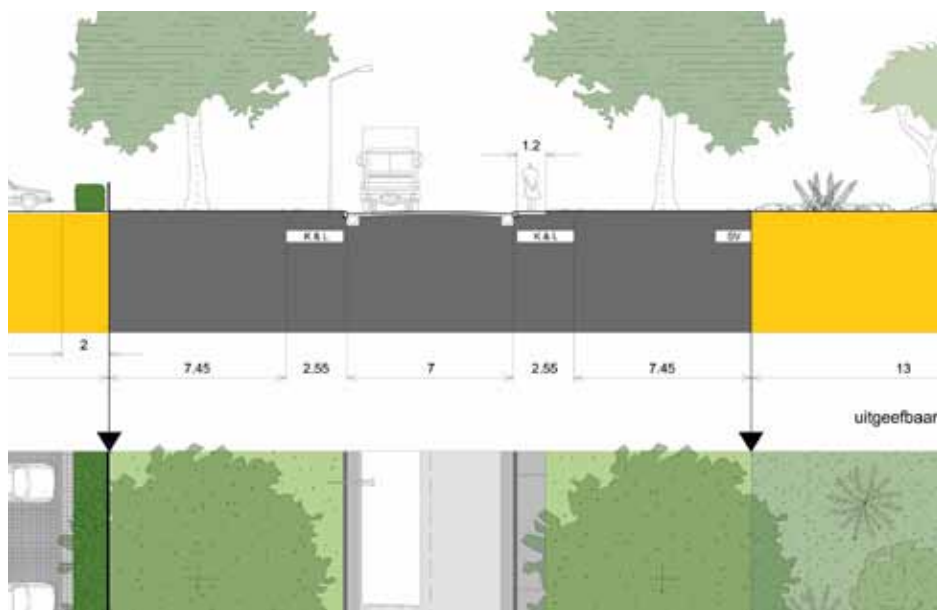
In Purmerend komt het niet vaak voor dat boomwortels kabels of leidingen beschadigen. Groenbeheer is bovendien bereid om een schadeveroorzakende boom te kappen en er een nieuwe voor terug te planten. Tegelijkertijd worden kabels en leidingen kriskras in de bodem aangelegd met als gevolg dat er nauwelijks ruimte over blijft voor een boom. Dit inefficiënte ruimtegebruik maakt het moeilijk om eenmaal gekapte bomen te vervangen en het budget is vaak te beperkt om met ondergrondse, technische maatregelen goede groeiplaatsen voor nieuwe toekomstbomen te creëren.

Om dan maar geen bomen te planten, is voor velen onacceptabel. En terecht.

Zouden bomen strikt volgens de voor hen geldende normen geplant worden, rekening houdend met de normen van alle overige functies in de openbare ruimte, dan blijft er in Purmerend met uitzondering van in de parken en in het Purmerbos, nauwelijks een boom over.

Een wirwar aan kabels en leidingen in de ondergrond van het Tramplein.

Langs de hoofdwegen in bedrijvenpark Baanste Noord liggen alle nutsleidingen gegroepeerd om boven- en ondergronds ruimte te laten voor laanbomen.

De meeste bomen in Purmerendse straten en doorgaande wegen hebben slechte tot minimale groeiomstandigheden met alle overlast gevende gevolgen van dien: wortelopdruk, overlast, verhoogde gevoeligheid voor ziektes en plagen enzovoort. Het zijn door de hoge beheerkosten dure bomen met een lage kwaliteit.

Het kan ook anders zoals het project Baanste Noord bewijst. Alle kabels en leidingen zijn gebundeld in stroken pal aan weerszijden van de wegen. Ze liggen niet kris-kras in de ondergrond en door de plantvakken heen. Dat geeft de bomen de mogelijkheid om ongestoord oud te worden.

Uiteraard is dit uitgangspunt in de bestaande stad niet één op één toepasbaar. Maar met wat goede wil en door integraal te werken, is er heel wat mogelijk. Zo is in de Varenbuurt het oorspronkelijke rioolontwerp aangepast om een aantal bomen te sparen.

Integraal werken is dé oplossing; slimme, duurzame oplossingen bedenken. Die ontstaan op het moment dat in een doordacht ontwerp esthetische, technische en beheeraspecten samen komen. Daarbij moeten keuzes gemaakt worden.

Op een kruispunt bijvoorbeeld moeten fietsers uiteraard voldoende uitzicht op het verkeer hebben om ongevallen te voorkomen. Daar zijn hoge struiken geen goed idee en is verkeersveiligheid van groter belang dan het groenbelang. Omgekeerd kan het gebeuren dat een boom dusdanige hoge cultuurhistorische, beeldbepalende of ecologische waarde heeft dan alle overige belangen op die plek ondergeschikt zijn.

Die keuzes, die afwegingen moet de gemeente maken omdat zij het overzicht heeft en het algemene belang dient. Daarbij helpt de hiërarchie van het groen:

het Frame heeft hogere prioriteit ten opzichte van het Franje en tegenover al het overige groen.

Dat betekent bijvoorbeeld dat in hoofdstraten waarin de bomen de stedenbouwkun-

dige en de verkeersstructuur helpen te verduidelijken (Frame), dat daar de functie parkeren ondergeschikt is en dat de nutsvoorzieningen in de bodem ruimte moeten laten om de bomen hun rol te laten vervullen.

Concreet zouden in dergelijke hoofdstraten de kabels en leidingen ruimte moeten laten om volwassen bomen te behouden en voldoende ondergrondse wortelruimte te geven. Omleggen van nutsleidingen moet daar een optie zijn. Vanwege de kosten is het verstandig om dan aan te sluiten bij geplande werkzaamheden. Bij groot onderhoud van de riolering mogen er nu al oude leidingen onder of in de nabijheid van dergelijke bomen blijven zitten. Dit in tegenstelling tot het beleid om ze op te ruimen voor toekomstige generaties. Als de boom later aan vervanging toe is, worden de oude buizen alsnog opgeruimd.

Zijn de nutsbedrijven bereid om beplanting boven hun kabels en leidingen toe te staan? De kwaliteit van de nutsleidingen is aanzienlijk verbeterd waardoor er in Purmerend nauwelijks leidingen door boomwortels worden vernield. Mogelijk valt er met mantelbuizen te werken. Wellicht zijn er afspraken te maken om de nutsleidingen meer te bundelen of zijn sommige eenvoudig te verleggen.

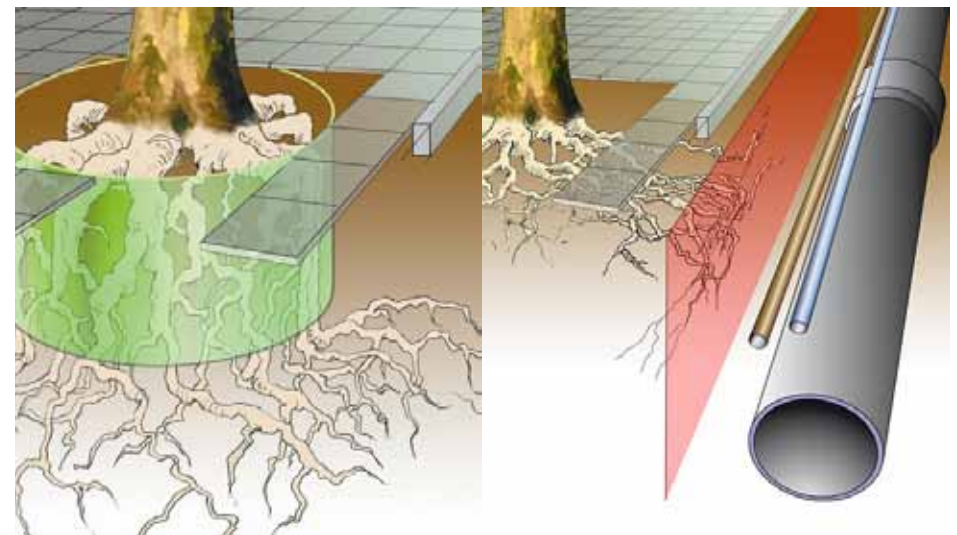
In woonstraten (Franje), staan momenteel vaak een groot aantal slechte bomen. Ze doen het niet goed omdat ze in de verharding of in een te klein plantvak staan. In dat geval is het beter om alle bomen te ruimen en er een geringer aantal voor terug te planten. Die moeten dan wel voldoende, boven- en ondergrondse groeiruimte krijgen om uit te kunnen groeien tot gezonde volwassen bomen. Zo ontstaat er ook plaats voor andere functies zoals parkeren of spelen. Met een paar vitale bomen die de ruimte hebben om hun kroon - en hun wortels - vol uit te spreiden, ontstaat een betere groene sfeer dan in een straat vol "kreupeltjes".

Weeg af, kies en laat de belangrijkste functie in dat stukje van de openbare ruimte leidend zijn.

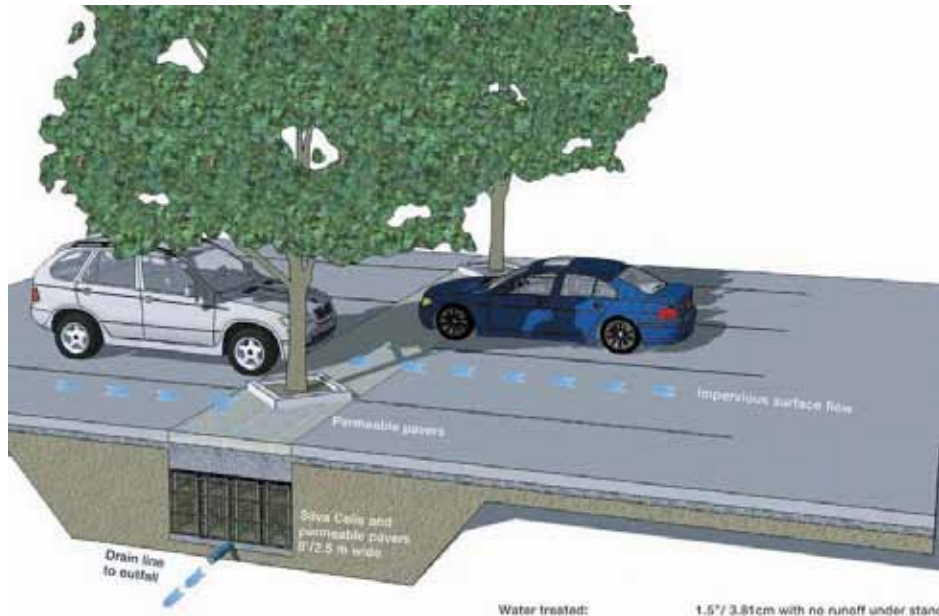
Bij het maken van gewogen keuzes heeft het geen enkele zin om harde eisen in het gemeentelijke handboek voor de inrichting van de openbare ruimte (HIOR) op te

Villa Clementine aan de Plantsoengracht nummer 8.

Er bestaan diverse oplossingen bij conflicten tussen boomwortels en nutsleidingen.

Toepassing van boomkratten onder verharding. (Silva Cell van Greenmax)

Bij deze herinrichting is er wél bovengronds rekening gehouden met de boom; er zijn immers beschermplanken om de stam gezet. Over de impact op het wortelgestel is duidelijk niet nagedacht. Het moge duidelijk zijn dat deze boom dit niet overleeft.

nemen. Als alle eisen hard gemaakt worden, ontstaat er een patstelling tussen de functies. Inrichting van de openbare ruimte is telkens weer maatwerk omdat er keuzes gemaakt moeten worden naar aanleiding van wat er het meeste prioriteit heeft.

Tussen de diverse disciplines moet de discussie gevoerd worden met een integrale afweging als resultaat. De te maken keuzes moeten helder zijn en de beschikbare speelruimte ook. In het ene geval zal de ene discipline moeten inbinden; bij de volgende situatie is het wellicht omgekeerd.

In deze discussie is het van groot belang om ook op lange termijn te denken en de gevolgen van de handeling op dat moment mee te wegen. Vaak wordt er alleen nagedacht hoe het uit te voeren werk zo snel en zo kostengunstig mogelijk gedaan kan worden. De kans is erg groot dat de burgers daardoor in de toekomst met hogere (beheer)kosten worden opgezadeld.

Het nieuwe bedrijvenpark Baanstee Noord is ontwikkeld volgens het principe 'Total Cost of Ownership' waarbij niet alleen gekeken wordt naar de investeringskosten, maar ook naar de beheerkosten over de levensduur van het terrein.

Bij Baanstee Noord is men er lange tijd vanuit gegaan dat de wegen van beton gemaakt zouden worden. Hoewel beton bij aanleg duurder is dan asfalt, zijn de beheerkosten gedurende de levensduur van tenminste 30 jaar lager dan bij asfalt. Pas toen bleek dat er door de zachte ondergrond voor betonwegen een zwaardere constructie nodig is, is er gekozen voor asfalt. De gunstigere beheerskosten wogen niet meer op tegen de hoge investeringskosten.

Delft Groenblauw Delft Zuidoost

Voorbeeldberekening van de geschatte baten van groen en water op de nieuwbouw van woningen.

Bron: Groen loont met TEEB Stad

Doel: In kaart brengen van de baten van groene en blauwe maatregelen parallel aan nieuwbouw van woningen.

Project

In Delft Zuidoost wordt de bouw van 5.000 woningen gecombineerd met waterberging en de aanleg van groen.

TEEB-aanpak

Van 180 maatregelen, variërend van waterberging middels kratten onder de weg tot de aanleg van groene daken en het vergroenen van gevels, zijn de baten berekend via TEEB.

Leerresultaten

Het redeneren in baten voegt een nieuwe dimensie toe aan het ontwerpproces. Het centraal stellen van baten en opbrengsten in plaats van kosten en beperkingen genereert nieuwe ruimtelijke oplossingen die door de baateigenaren gedragen worden. Het besef is ontstaan dat de stakeholders gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor een goede inrichting van het gebied.

Resultaten

Berekende baten: € 27 miljoen

Geschatte kosten: € 17 miljoen

Winstpakkers

- Toename woongenot
- Afname wateroverlast
- Verbetering van de gezondheid (luchtkwaliteit)
- Toename van recreatie
- Vermeden verhuiskosten (door toename sociale veiligheid)
- Energiebesparing

Baathebbers

- Bewoners
- Bedrijven in het gebied
- TU-Delft
- Hoogheemraadschap Delfland
- Gemeente
- Projectontwikkelaars
- Woningcorporaties

Vervolg

De baathebbers zijn begonnen met het uitvoeren van een aantal "quick wins". Zo worden bij verschillende riolerings- en wegwerkzaamheden ook werkzaamheden aan duikers en watergangen meteen meegenomen. En is samen met de bewoners van een tweetal appartementencomplexen een biodiversiteitstuin aangelegd. De baathebbers onderhandelen over wie de investeringskosten van welke maatregelen voor zijn rekening neemt. Uitgangspunt is het koppelen van maatregelen aan al geplande werkzaamheden of ontwikkelingsprojecten en het zo veel mogelijk aansluiten bij de kernactiviteiten van de betreffende stakeholder.

groenbeheer in de knel

onderschat ambacht

Onderhoud van beplanting is meer dan alleen schoonhouden en repareren. Planten en bomen groeien; naast onderhoud moeten ze ook begeleid worden in hun groei. Heestergroepen dienen uitgedund te worden en bomen opgekroond. Dat geeft een extra dimensie aan dit specifieke beheer. Groenbeheer is vooral vooruitzien. Samen met de ontwerper wordt er gestreefd naar het bedoelde eindbeeld. Tot de tijd dat de beplanting volwassen is, moeten ook de tussenfases er ook goed uitzien en gezond zijn.

Beheer is een van de meest zichtbare activiteiten van de gemeente voor haar burgers. Goed beheer is goud waard, ook voor een vormgever: een prachtig ontwerp is in de praktijk waardeloos als het niet goed onderhouden wordt.

onderhoudsniveau

Naast de indeling van het groen in Frame en Franje, wordt de beplanting in functionele eenheden verdeeld: hoofdinfrastructuur, centrum, wijken, winkelcentra, bedrijventerreinen en groengebieden. Die zeggen iets over het gebruik zodat het beheer daarop afgestemd kan worden en het gewenste beeld bereikt wordt.

Dat beeld wordt direct bepaald door het visuele onderhoudsniveau van de beplanting. Momenteel varieert die in Purmerend tussen A en C, conform de CROW-vijfschaal voor het onderhoudsniveau van groen. Dat betekent dat de beplanting er 'mooi' (A) tot 'sober en schraal' (C) uitziet.

Indirect echter wordt de beeld- en gebruikskwaliteit bepaald door het technische onderhoudsniveau van het groen en die is op C vastgesteld voor de gehele stad. Dit streefniveau is met de besluitvorming bij de Kadernota 2008 door de Raad vastgesteld ^[1]. Daarna zijn er enkele bezuinigingen doorgevoerd, waardoor de gestelde ambitie op groen onder druk is komen te staan.

Het technische aspect van het onderhoud gaat onder andere over het snoeien, de leeftijd, de vitaliteit, de vervuiling en het vervangen van

	ALGEMEEN	BEELDKWALITEIT	TECHNISCHE KWALITEIT
A+	Zeer goed	Prachtig	(Zo goed als) nieuw
A	Goed	Mooi	Technisch dik in orde
B	Voldoende	Voldoende	Heel en veilig
C	Matig	Sober/schraal	Discomfort, veiligheid komt in het geding
D	Te slecht	Verloederig	Kapitaalvernietiging, functieverlies, aansprakelijkstelling

CROW-vijfschaal met kwaliteitskwalificaties

1. In 2008 vastgesteld op basis van het rapport *Van kostenpost naar beleggingsfonds, Kwaliteitskeuzes Openbare Ruimte* door adviesbureau DHV (zie literatuurlijst).

Functionele eenheden	Streefniveau onderhoud groen 2008	
	Visueel	Technisch
Hoofdinfrastructuur	B	C
Centrum	A	C
Wijken	C	C
Winkelcentra	A	C
Bedrijventerreinen	C	C
Groengebieden	A	C

De na te streven niveaus van visuele en technische kwaliteit van het groen uit 2008.

"Het ziet er toch groen uit, dus waar is het probleem?" Visueel onderhoudsniveau A

Functionele eenheden	Huidig onderhoudsniveau groen 2012	
	Visueel	Technisch
Hoofdinfrastructuur	B	C
Centrum	A	C
Wijken	B	C/D
Winkelcentra	B	C
Bedrijventerreinen	C	C/D
Groengebieden	B	C/D

De werkelijke kwaliteitsniveaus zoals die in 2012 door DHV aangetroffen zijn.

Een halve meter lager is het probleem zichtbaar: technisch onderhoudsniveau C bij visueel niveau A. De struiken zijn oud en versleten.

planten. Technisch onderhoudsniveau C houdt in dat de 'veiligheid in het geding' komt en dat er 'discomfort' is.

Vrij vertaald betekent dit dat het Purmerendse groen er redelijk schoon en goed uitziet, maar dat de planten niet erg gezond en veelal versleten zijn. Voor leken is de technische onderhoudskwaliteit van planten een vaag begrip. Zij zien alleen de buitenkant en vragen: "Maar het ziet er toch groen uit?!". De technische kwaliteit van beplanting bepaalt echter wel de ontwikkeling en de instandhouding van groen.

Technisch onderhoudsniveau C staat vlak voor het laagste niveau D: 'verloedering'. D betekent 'kapitaalvernietiging, functieverlies en aansprakelijkstelling'.

De technische kwaliteit van het groen en de bomen in de wijken, de bedrijventerreinen en de groengebieden ligt beneden het streefniveau; ze zit daar op C/D-niveau. Dat is zorgelijk. De beeldkwaliteit voldoet op veel plaatsen nog wel, maar is dalende door de slechte technische kwaliteit [1].

Het financiële tijt zit en zat niet mee. Daardoor is er in de afgelopen jaren van dalende onderhoudsbudgetten alleen minimaal onderhoud verricht in het groen. Minimaal onderhoud betekent dat ervoor gezorgd wordt dat de beplanting niet vervuult met

Wordt hier nu niets aan gedaan, dan wordt het verval op niet al te lange termijn ook zichtbaar aan de buitenkant.

1. Op 20 november 2012 is het rapport van Adviesbureau DHV *Kwaliteit Openbare Ruimte Purmerend, Beoordeling instandhoudingskwaliteit* door het College van B&W vastgesteld en vervolgens ter kennisgeving aan de Raad meegedeeld.

onkruid en zwerfafval. Alle overige onderhoudswerkzaamheden zoals structureel snoeien, inboeten, aanpassen en vervangen, kunnen niet gedaan worden. Die zijn echter wel noodzakelijk voor gezonde en duurzame beplanting op langere termijn. Dergelijke werkzaamheden worden enkel incidenteel op ad-hoc basis uitgevoerd bij onveilige situaties en bij klachten van burgers. De mogelijkheid om vooruit te kijken en om op langere termijn in groen te investeren, is er niet.

Als het technische onderhoudsniveau van de groenvoorzieningen lager wordt, ontstaat er overal in de stad achterstallig onderhoud en zet de aftakeling in.

Afzakken naar niveau D, 'verloedering' betekent 'kapitaalvernietiging' en toenemende klachten van burgers.

Sinds een aantal jaren is dit proces al sluimerend aan de gang en dat zal de komende tijd overal versneld zichtbaar worden.

Dan kun je wel gaan snoeien, maar eigenlijk is dat te laat want ettelijke planten overleven dat niet meer. Het was beter geweest om alle struiken te vervangen door nieuwe, jonge planten.

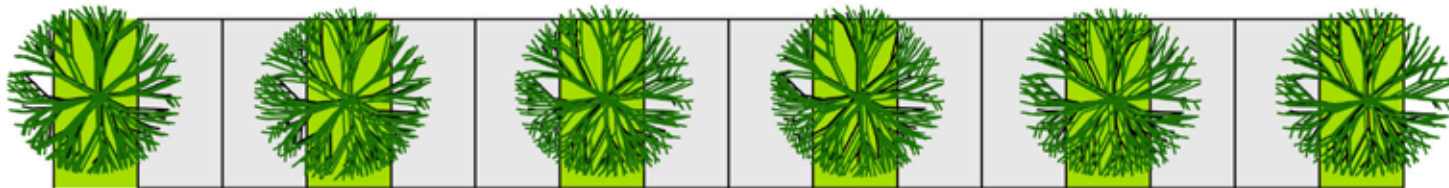
oplossingen uit ontwerp en beheer

Naast het eerder genoemde en de fundamentele keuze en de wil om de hoofdgroenstructuur te behouden en te verstevigen, valt er op een wat kleiner schaalniveau veel op te lossen via ontwerp en met betrekking tot het beheer.

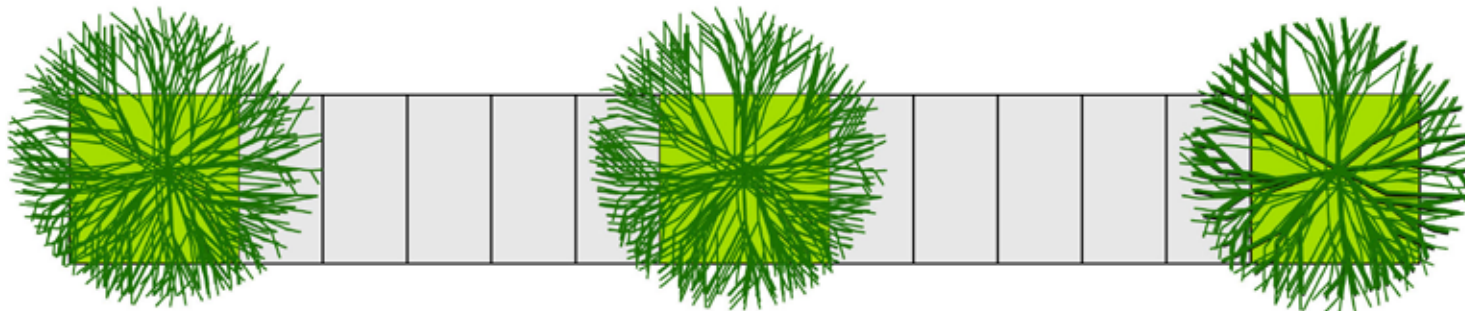
De hier in willekeurige volgorde opgesomde oplossingen zijn lastig in te delen naar één van de disciplines ontwerp en beheer, want het beste resultaat wordt bereikt als beiden samen werken. Integrale samenwerking is één van de belangrijkste oplossingen, dus een indeling is achterwege gelaten.

van vele kleine naar minder en grotere plantvakken

Het Purmerendse groen is voor een deel erg gefragmenteerd. Al die kleine plantvakken zijn moeilijk (handmatig) te onderhouden. In kleine plantvakken staat de beplanting sterker onder druk dan in grote. Grotere vakken kunnen machinaal en dus kostengunstiger beheerd worden.

Veel kleine bomen in kleine groenvakken tussen parkeerplaatsen.

Minder bomen in grote groenvakken met hetzelfde belevingseffect.

Daarom is het doel om van een heleboel kleine plantvakken over te gaan naar een geringer aantal, grotere percelen. Naar verwachting is het daarbij ook mogelijk om met minder oppervlakte aan groen meer kwaliteit te behalen.

De aangewezen momenten om dat te doen, zijn aanpassingen in de openbare ruimte naar aanleiding van regulier onderhoud, functiewijzigingen, nieuwe ontwikkelingen en de verkoop van restgroen.

efficiënter beheer

Het onderhoud van het groen kan doelmatiger geregeld worden, zeker als de hier genoemde oplossingsvoorstellen doorgevoerd zijn. Met eenzelfde budget kan dan een hogere kwaliteit behaald en kapitaalverlies tegen gegegaan worden.

Eenzijds dient er meer machinaal beheerd te worden en anderzijds is meer specifiek vakwerk gewenst. Dat is mogelijk door hele bewuste keuzes te maken en door duidelijk te prioriteren. De prioriteit van de gemeente Purmerend ligt bij de hoofd-groenstructuur, bij het Frame.

Deze bomen in de Nieuwstraat staan duidelijk te dicht bij de gevels. Bovendien staan ze vol in de verharding. Ze geven hinder, zullen niet volwassen worden en vaak ziek zijn.

het begint bij de groeiplaats

Planten die het met een inferieure groeiplaats moeten doen, zijn duur. Ze groeien slecht, zijn vatbaar voor ziektes en ongedierte en veroorzaken overlast zoals wortelopdruk omdat ze een uitweg zoeken. Het zijn in verhouding dure gewassen qua onderhoud in vergelijking met hun soortgenoten die wel een optimale groeiplaats ter beschikking hebben.

Daarom worden er alleen nog bomen en struiken geplant op voorwaarde dat ze kunnen groeien zoals ze bedoeld zijn.

Een boom moet kunnen uitgroeien tot een volwassen exemplaar en struiken moeten niet buiten hun plantvak op zoek hoeven gaan naar water en voedsel.

Daarnaast is het van belang om bij de besteksvoorbereiding en bij de daadwerkelijke aanleg te voorzien in goede, (onkruid)zaadvrije grond en in een iets hogere

Zo worden bomen meestal ingetekend op plankaarten.

plantdichtheid dan gebruikelijk. Beide maatregelen vragen een iets hogere investering, maar verdienen zich ruimschoots terug in lagere onderhoudskosten. Door de afwezigheid van onkruidzaden en door de snellere bodemdekking, wordt onkruid tegen gegaan.

ontwerpen met bomen

De keuze van de standplaats van bomen; überhaupt de verantwoorde keuze voor bomen, is een vak apart. Bomen in een compact stedelijk gebied leveren bijna per definitie knelpunten op.

Daarom is het van groot belang om te ontwerpen vanuit het gewenste eindbeeld, als de boom groot is dus. Dat begint door de boomkronen op ware grootte in te tekenen in het ontwerp. Heeft hij dan voldoende ruimte voor zijn kroon, of komt hij dan tegen een gevel aan? En ondergronds? Kan hij daar zijn wortels voldoende laten groeien? De grootte van de boom staat namelijk in direct verband met de grootte van de kluit.

Getekend op ware eindgrootte wordt de hinder voor de gevels meteen duidelijk.

En als dat dan goed is, kan er dan ook genoeg water, voedingsstoffen en lucht bij de wortels of kunnen die er niet bij door een te sterke verdichting?

Bedenk dat hinder door bomen flink beperkt wordt door ervoor te zorgen dat ze op een voor hen goede en een voor de mensen handige plek staan. Een boom met een goede standplaats zowel boven als onder de grond, veroorzaakt nauwelijks overlast. De beste keuze is nog om een boom in de volle grond te planten. Als dat niet kan is een technische "bloempot-constructie" onder verharding mogelijk, maar dat kost al gauw duizenden euro's extra.

identiteit

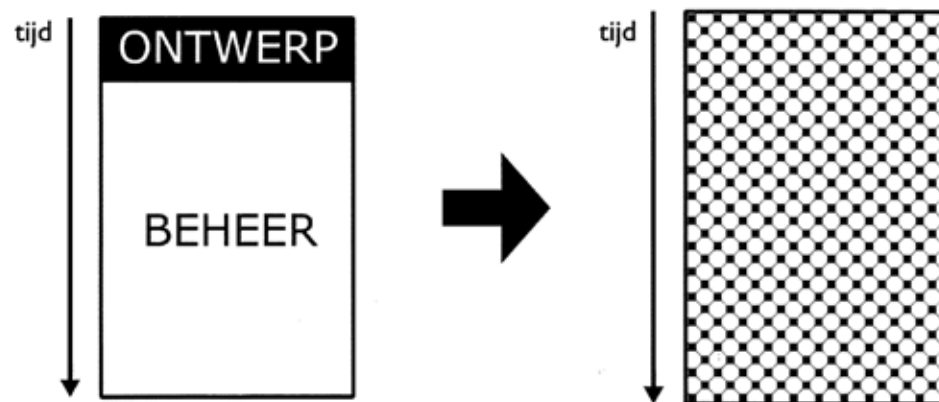
Door de gehele stad worden ongeveer dezelfde soorten gebruikt. De oriëntatie binnen de stad en de eigenheid van de wijken kan verbeterd worden door specifiek plantgebruik. Typische kenmerken van een wijk zoals haar bouwperiode, een kenmerkende identiteit of de straatnamen kunnen daarbij aanleiding geven. Zo zouden er

Biodiversiteit © Liesbeth <http://blog.seniorennet.be>

Oevers zijn alleen machinaal te onderhouden als ze niet te steil zijn.

Van inrichten en dan in stand houden, naar ontwikkelend beheer.

bijvoorbeeld meer coniferen toegepast kunnen worden in wijken uit de jaren zestig.

biodiversiteit

Om een hogere biodiversiteit in de stad te bereiken, hoeft natuur zich niet te beperken tot de ecologische zones langs de waterlopen die grotendeels al gerealiseerd zijn. Bij voorkeur ligt er ook een netwerk van droge, ecologische verbindingen door de stad heen. Dat is niet geheel haalbaar maar binnen de plantvakken kunnen met slimme soortenkeuzes en aangepast beheer wel ecologische stapstenen gemaakt worden. Mussen hebben bijvoorbeeld belang bij een groepje vuurdoorns dat niet om de haverklap teruggesnoeid wordt.

oevers

De overgangen tussen water, groen en verharding zijn vaak moeilijk te onderhouden. Daarom is het beter om op die plaatsen te kiezen voor een afplantrij of een gazonstrook. Dat kan deels door aangepast beheer en ten dele door omvormingen. De eerste vraag bij het ontwerp van nieuwe oevers is de vraag of ze goed te onderhouden zijn. Een maaimachine moet ze kunnen bereiken én kunnen maaien. Het talud van een oever mag maximaal 1 op 5 zijn en heeft minimaal de breedte van een maaibak.

ontwikkeland beheer

Omvormingen in de beplanting worden bij voorkeur op natuurlijke momenten gedaan. Als een straat herbestraat moet worden; of bij groot onderhoud met een rioolvervanging; bij functiewijziging van een gebied of van een groter gebouw; na een flinke storm. Dat zijn allemaal prima aanleidingen om verbeteringen aan te brengen in de openbare ruimte.

Bij dergelijke gelegenheden hebben we de kans om de inrichting van zo'n gebied onder de loop te nemen: behouden wat goed is en aanpassen wat beter kan of waar er op dat moment behoefte aan is. Dat geldt voor alle functies en zeker bij groen. Het zorgt voor afwisseling in de leeftijdsopbouw om de goede delen van beplantingen te handhaven. Daardoor blijft een zekere continuïteit in het straatbeeld en de afwisse-

ling in de leeftijd van beplantingen bevordert de biodiversiteit in het gebied.

Door op deze manier om te gaan met het groen in het Franje, maar ook met de onderbeplanting in het Frame, verschuift de traditionele handelswijze waarbij een ontwerp na de aanleg jarenlang in stand gehouden wordt, naar een meer ontwikkelend beheer waarin ontwerp en onderhoud hand in hand gaan. Met ontwikkelend beheer is er ruimte voor verbeteringen en kan de gemeente inspelen op de zich steeds vernieuwende maatschappij.

planten afstemmen op hun groeiplaats en omgekeerd

Afhankelijk van de plantensoort is er een bepaalde grootte van het plantvak noodzakelijk. Vaste planten doen het al snel goed op een paar vierkante meter; een bos begint pas vanaf een bunder ergens op te lijken. Omgekeerd geldt dat ook: de grootte van het perceel bepaalt mee welke planten er in kunnen groeien.

actueler en passender assortiment

Het beplantingsassortiment is momenteel een beetje onopvallend en vlak omdat er veel inheemse soorten en bosplantsoen gebruikt zijn. Die soorten zijn van waarde in het open landschap en aan de stadsrand. Binnen sterk stedelijke milieus zijn sierheesters en gecultiveerdere soorten beter op hun plaats. Bewoners hechten immers aan kleur en fleur in hun directe woonomgeving.

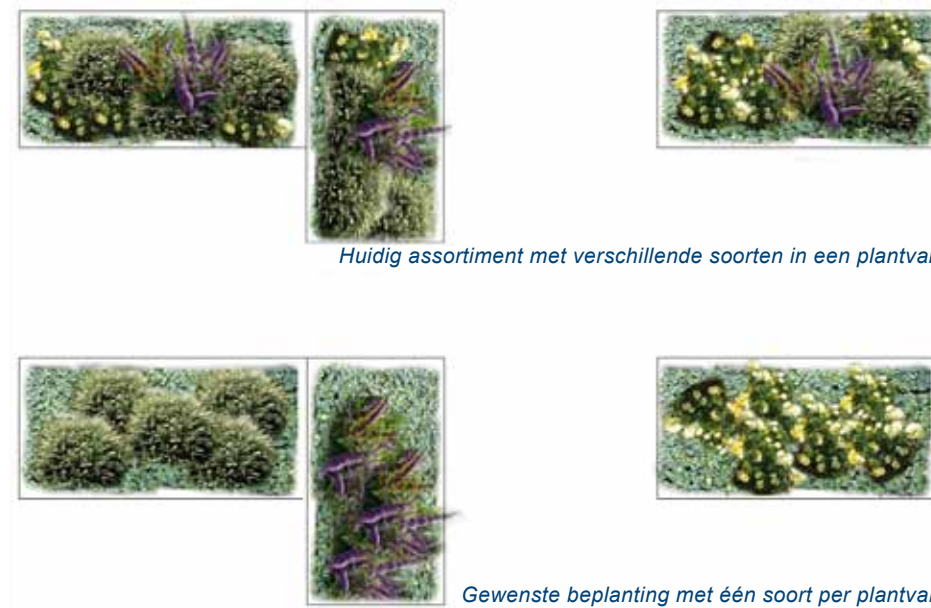
Daaraan zal meer aandacht besteedt worden in beplantingsplannen hoewel dat niet eenvoudig is. Binnen een stad zijn slechts een beperkt aantal soorten bruikbaar. Dat is het gevolg van overlast die bewoners ervaren en vanwege het door de globalisering stijgend aantal ziektes. Nieuwe cultivars die getest werden, blijken na een aantal jaren vaak toch niet duurzaam te handhaven.

beplantingen omvormen

Als gevolg van de snelle groei van de stad zijn soms ongelukkige keuzes gemaakt wat betreft plantensoorten. Het vele bosplantsoen in Purmer-Noord bijvoorbeeld gaf de wijk snel een groen uiterlijk, maar nu groeien de heesters over paden heen, wat de

Sierheesters zoals deze passen niet in het open landschap; wel in stedelijk gebied.

Huidig assortiment met verschillende soorten in een plantvak.

Gewenste beplanting met één soort per plantvak.

Bgm. D. Kooimanweg vroeger: met heesters die een sociaal onveilig gevoel geven.

Kooimanweg nu: met gazons die voor een ruimer beeld en een veiliger gevoel zorgen.

doorgang bemoeilijkt en een onveilig gevoel geeft.

De oplossing ligt in het vervangen van deze “overkokende beplanting” in een aangepast ontwerp, dat meteen het onderhoud vergemakkelijkt.

Het beheer wordt ook eenvoudiger als het assortiment per vak veranderd wordt. Zo zijn bodembedekkers van één soort met daarin een solitaire struik gemakkelijker te onderhouden dan verschillende soorten heesters door elkaar.

integraal werken

Ontwikkend beheer vraagt een bijdrage van alle disciplines in de openbare ruimte. Zeker in de bestaande stad, maar ook bij nieuwe ontwikkelingen spelen verschillende, vaak tegenstrijdige belangen. Het is zaak om op elk punt een integrale afweging te maken. Met een betere, integralere afstemming tussen de disciplines valt er kwalitatieve winst te behalen en kan er efficiënter gewerkt worden in de openbare buitenruimte en specifiek in het groen.

Inrichters van de openbare ruimte behalen het doel en het beeld dat ze voor ogen hebben niet als beheer hun ideeën niet kan onderhouden. Omgekeerd moet beheer de inrichters adviseren en met hen meedenken om hun ideeën te verwezenlijken.

Meer aandacht voor de onderlinge afstemming in de ontwerpfase, of het nu om iets nieuws of om een herinrichting gaat, levert op alle vlakken winst op: in de technische uitwerking, in de aanleg, in vermeden fouten, in het beheer en in de vermindering van klachten van burgers.

Wat beplanting betreft, is die afweging fundamenteel verschillend in het Frame en in het Franje. In het Frame dient de beplanting, met name de bomen een veel hogere prioriteit te hebben dan in het Franje.

Nog effectiever wordt het om niet alleen voor riolering en verhardingen beheerplannen op lange termijn te maken, maar ook voor groen, waarbij de termijnen op de

overige beheerdisciplines afgestemd moeten worden.

Het goed combineren van bomen en infrastructurele voorzieningen vraagt om integrale ontwerpen, efficiënte oplossingen bij problemen en een zorgvuldige toepassing van de beschikbare technieken.

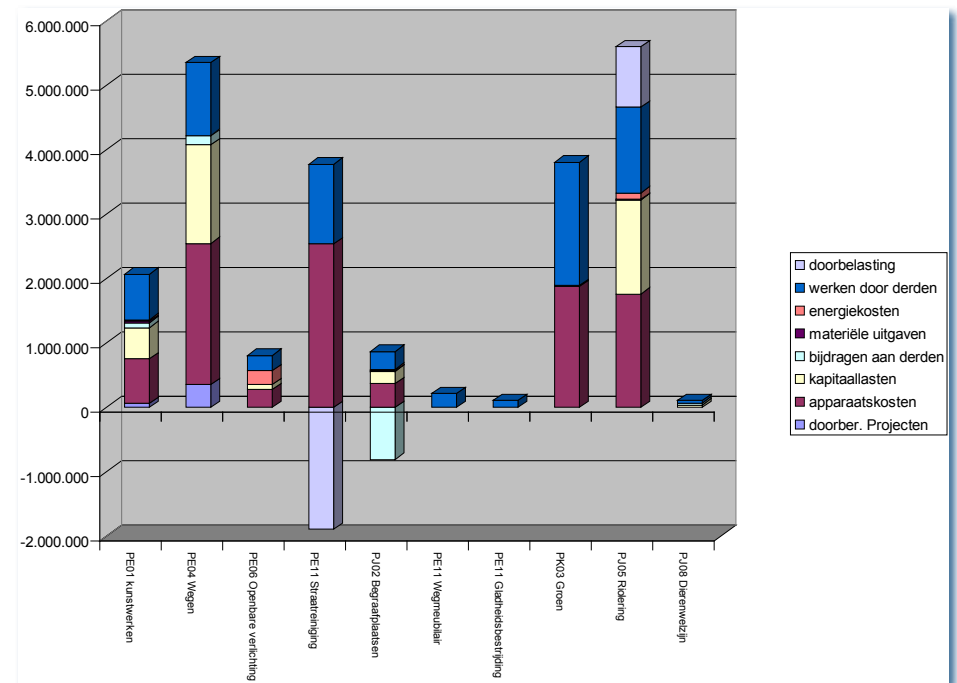
In nieuwe situaties wordt gestreefd naar de optimale combinatie; in de bestaande stad naar het oplossen van knelpunten.

de geldkwestie

de huidige financiële situatie

Het groenbudget bevat nagenoeg € 3.800.000,- (2013, budgethouder SB IB) waarvan de helft uit kosten voor personeel en materieel bestaat. Van deze helft wordt het Centrum en 5.000 bomen onderhouden en een deel van de groenklachten afgehandeld. Er is daadwerkelijk slechts circa € 1.900.000,- voor het onderhoud van de overige 28.000 bomen en ca. 280 hectare groen. Dit bedrag wordt gelijkmatig over al het Purmerendse groen uitgesmeerd om het vastgestelde onderhoudsniveau C te proberen te behouden. Jaarlijks wordt dit budget met € 50.000 tot 80.000,- overschreden; veelal om tegemoet te kunnen komen aan klachten van burgers. Om daadwerkelijk alle groen op tenminste niveau C te houden, heeft dit budget een structureel tekort van circa € 500.000,-. Mits er de juiste keuzes gemaakt worden, zou er met dit geld regulier gesnoeid, ingeboet en geanticipeerd kunnen worden in de beplanting.

Verbeelding beïnvloedbaar en niet-beïnvloedbaar gedeelte budget openbaar groen.

bron: Kadernota, Beheer openbare ruimte 2013

Naast dit hoofdbudget hebben de wijkmanagers een budget Reconstructie Groen (reco groen) van € 102.575,- (2013) en een budget voor Kleur en Fleur van € 85.094,- (2013). Het eerste is bedoeld voor wijzigingen in het Franje die geïnitieerd worden door bewoners. Met het tweede worden onder andere jaarlijks het zomergoed, de geraniumzuilen en de beplanting van de hangpotten in het centrum en bij de winkelcentra betaald. Het onderhoud daarvan komt uit het algemene groenbudget.

De begraafplaats heeft een geheel eigen budget, ook voor de beplanting. Het groen van de scholen, sportvelden en de schoolwerktuinen valt eveneens onder andere budgetten. De beplanting in en bij speelplaatsen behoort wel tot het openbare groen areaal. Het opruimen van hondenpoep op gazons hoort dan weer bij het budget voor straatreiniging.

Bij nieuwe projecten wordt budget gereserveerd voor de aanleg van groen, maar dat is niet het geval bij herinrichtingen in de bestaande stad. De financiën daarvoor worden verondersteld om uit het groenbeheerbudget te komen, wat geen ruimte laat voor herinrichting.

straks: stapeling van oplossingen

Frame voor Franje

De gemeente trekt zich deels terug uit het Franje en legt haar focus bij het Frame. Mits een goede organisatie betaalt de samenwerking met burgers in het Franje zich financieel uit met geringere onderhoudskosten, maar vooral in gestegen wederzijds begrip en verhoogde sociale cohesie.

doelmatiger ontwerpen en beheren

De voorgestelde ontwerp- en beheeroplossingen betalen zich terug in lagere beheerkosten en in een betere kwaliteit van het groen.

investeren in omvormingen

Een éénmalige kapitaalinjectie is nodig om de technische kwaliteit van het groen weer op een aanvaardbaar niveau te brengen. Daarbij dienen de huidige onderhoudsbudgetten onaangetaast te blijven. De omvormingen kosten in totaal voor de gehele stad circa € 900.000,- [1].

groenfonds

De manier waarop groen gefinancierd wordt, zou beter moeten aansluiten bij de manier waarop groen vakkundig onderhouden wordt.

Daartoe verdient het aanbeveling om het huidige groenbudget om te vormen tot een voorziening met een groenfonds. om regulier en incidenteel beplanting te kunnen inboeten en aan te passen.

Een groenfonds dient vastgesteld te worden inclusief haar rekenkundige uitwerking, onderbouwing en regels. Een goed moment hiervoor is de Kadernota 2016

Restgroen verkopen

Als er nu Restgroen verkocht of verhuurd wordt, worden de opbrengsten toegevoegd aan de algemene middelen. Wanneer dit terug zou vloeien naar groen, kan het daarin ook weer geïnvesteerd worden. Het gaat om kleine bedragen zodat het voor de totale begroting van Purmerend nauwelijks verschil maakt. Voor het groen scheelt het echter al gauw een slok op een borrel; omdat alle kleine beetjes helpen bij het

1. Westra, Greenstepsadvies, Advies naar een beheerbare groene inrichting van de gemeente Purmerend, februari 2012, Dronten

2. Nog te regelen via aanpassing in APV n.a.v. op te stellen bomenlijst.

bestaande budget en omdat groen in aanschaf relatief goedkoop is.

Restgroen verkopen heeft een dubbel effect. Het genereert (beperkte) inkomsten en de totale oppervlakte aan groen wordt kleiner. Restgroen is relatief duur in onderhoud omdat het om kleine percelen gaat. Als die niet meer beheerd hoeven te worden, ontstaat er wat ruimte in het budget ten gunste van de overige beplanting.

middelen herverdelen

De besteding van het beschikbare geld dient herzien te worden. In plaats van het gehele budget uit te smeren over het onderhoud van alle beplanting, moeten de gelden enerzijds verdeeld worden naar Frame en Franje en anderzijds naar regulier onderhoud en naar inboeten en aanpassen.

Daarbij moet het gedeelte voor het Franje zo ingericht worden dat de beoogde samenwerking met de bewoners vorm kan krijgen. Het ligt voor de hand om daarbij aansluiting te zoeken bij de bestaande budgetten van Reconstructie Groen en van Kleur en Fleur. Deze budgetten worden zo al gebruikt.

regie verbeteren

In het groen moet elke euro twee keer omgedraaid worden voor hij uitgegeven wordt. Om de hier geformuleerde doelstellingen te behalen, is het dan ook nodig om veel beter de regie over de beschikbare gelden te voeren. Nu is er niet overal een even goed overzicht van waar het geld precies aan besteed wordt omdat er te weinig verantwoording plaatsvindt.

klachten verminderen

Bij een stapeling van alle al opgesomde maatregelen kan de gemeentelijke groenorganisatie doelmatiger haar werk doen, in die zin dat er veel minder ad hoc gewerkt hoeft te worden. Nu is het nog zo dat er door de huidige problemen ten minste één medewerker bij Groenbeheer voltijds bezig is met de administratieve afhandeling van bewonersklachten over het groen. Deze collega kan met het werken aan structurele oplossingen doelmatiger bezig zijn voor het Purmerendse groen.

Voorbeeld van mogelijk uit te geven Restgroen.

areaaluitbreiding

Bij areaaluitbreidingen moet het beheerbudget naar rato verhoogd worden. Areaaluitbreiding wordt momenteel gebaseerd op gerealiseerde woningbouw. Deze werkwijze voldeed de afgelopen jaren bij projecten als Weidevenne redelijk, maar laat voor buitengebieden, inbreidingslocaties en bedrijventerreinen te wensen over. Het huidige systeem heeft geen juiste aanpassing aan de werkelijke situatie tot gevolg en is mede de oorzaak van de huidige budgetproblemen in het groen. Dit moet, net als bij ieder ander voorstel, aan de voorkant van een project geregeld worden.

Voor bijkomende gebieden zoals Baanste Noord en de Kop van West moeten er reële beheerplannen over meerdere jaren gemaakt worden die afgestemd zijn op de omlooptijden van de riolering en de verharding. Op basis daarvan moet een structurele verhoging van het groenbudget voor dat gebied vastgesteld worden.

indexeren

Het groenbudget wordt jaarlijks geïndexeerd conform de algemene index. Er bestaat twijfel over of dit voldoende is vermits er discrepanties met de ontwikkelingen op de markt vastgesteld worden. Het verdient aanbeveling om dit te onderzoeken en indien nodig bij te sturen in de Kadernota 2016. Ook bij de invoer van nieuwe beheersystemen dient indexering een aandachtspunt te zijn.

Omvormingen	oppervlakte in m2	investeringskosten		onderhoudskosten			verlaging	verhoging
		kosten per m2	totale investering	per m2 van naar	van naar	van naar	onderhoudskosten totaal	onderhoudskosten totaal
van sierbeplanting in gras	123.709	€ 2,85	€ 352.571,79	€ 0,97 € 0,35	€ 119.998,12 € 43.298,29		€ 76.699,83-	
van sierbeplanting in bosplantsoen	46.980	€ 2,35	€ 110.402,53	€ 0,97 € 0,34	€ 45.570,41 € 15.973,13		€ 29.597,27-	
van bosplantsoen in gras	87.695	€ 1,48	€ 129.788,67	€ 0,34 € 0,35	€ 29.816,32 € 30.693,27		€ 876,95	
van bosplantsoen in sierbeplanting	24.261	€ 12,25	€ 297.199,09	€ 0,34 € 0,97	€ 8.248,79 € 23.533,32			€ 15.284,52
van gras in ruw gras	118.955	€ -	€ -	€ 0,35 € 0,28	€ 41.634,18 € 33.307,34		€ 8.326,84-	
totaal			€ 895.962,06		€ 98.450,25-		€ 113.734,78-	€ 15.284,52
bron GWW kosten terugverdiëntijd bron beheerplan -9 jaar								

Tabel uit Westra, Greenstepsadvies, Advies naar een beheerbare groene inrichting van de gemeente Purmerend, februari 2012, Dronten

borgen, actielijst

Met de hier geschetste richting kan het groenbeleid geactualiseerd en vastgesteld worden. Na vaststelling van dit stuk, volgt de praktische formalisatie en de uitwerking in uitvoeringsstukken.

borgen

Als eerste moeten de groenstructuurkaarten geactualiseerd en vervolledigd worden. De kaarten leggen eenduidig vast wat Frame en wat Franje is en waarom. Ze zijn de basis van het groenbeleid en daarmee nodig voor de overige nog te nemen acties.

De Groenkoers houdt een beleidswijziging in die intern en extern eenduidig gecommuniceerd en verduidelijkt moet worden.

De bomen uit het Frame van de actuele groenstructuurkaarten komen op de bomenlijst te staan. Het opstellen van de lijst kan al eerder starten indien het de wens is om dit in samenwerking met de bevolking te doen. In dat geval moeten eerst criteria voor op te nemen bomen en afspraken over het onderhoud van private bomen opgesteld worden.

Werken met een bomenlijst vereist aanpassing van de APV. Ook al wordt de kapvergunning (gedeeltelijk) afgeschaft, dan nog zijn er criteria nodig wanneer er aanvragen komen voor het kappen van bomen van de lijst. Eerder werd bijvoorbeeld al opgemerkt dat er duidelijk gemaakt moet worden wanneer overlast acceptabel is. Naast beeldbepalendheid, gezondheid en levensverwachting zijn dat aspecten die via het APV eenduidig geregeld kunnen worden. Evenals verstoppen tegen deze verordening.

Het is van belang dat de waarde die de gemeente hecht aan het Frame tot uiting komt. De hoofdgroenstructuur is daarom uitgangspunt in de structuurvisie en wordt vertaald in de bestemmingsplannen. In die laatste wordt het Frame vastgelegd als groen of als structuur, zonder daarbij overige noodzakelijke functies te blokkeren. Dat zou kunnen met een specifieke vorm van groenbestemming die ook andere functies behalve bebouwing toestaat.

Diezelfde prioritering noopt tot een herziening van de beschikbare budgetten en de invoering van een groenfonds.

Het Restgroenbeleid wordt momenteel verfijnd op basis van deze conceptnota met als doel de interne en externe processen te vereenvoudigen en te

verduidelijken. Dit is tevens de aanleiding om de inkomsten uit verhuur en verkoop van restgroen terug te laten vloeien naar het groen.

De beheerplannen zullen naar aanleiding van het geactualiseerd groenbeleid bijgewerkt moeten worden. Het nu nog ontbrekende, bijbehorende snoeiplan wordt dan opgesteld.

Nieuwe inzichten nopen er ook toe om het gemeentelijke handboek voor de inrichting van de openbare ruimte (HIOR) aan te passen met betrekking tot het ontwerp en het beheer van groenvoorzieningen. Met inzichtelijke informatie in het HIOR over de vereisten van de verschillende beplantingssoorten in de diverse functionele eenheden van de stad, kan een betere afweging tussen de diverse belangen gemaakt worden. Het handboek wordt dusdanig aangepast en geïllustreerd dat het werkelijk een hulpmiddel is bij de dagelijkse dilemma's in de buitenruimte.

Momenteel worden er pilots gevoerd en wordt er onderzocht hoe de samenwerking met de bewoners in het Franje praktisch vorm kan krijgen. Dit moet resulteren in een gemeentebrede gedragslijn die breed gecommuniceerd wordt.

acties naar volgorde van prioriteit:

- Omvormingen per wijk uitwerken en doorvoeren
- Criteria voor op te nemen bomen en voor kapvergunning opstellen
- Bomenlijst opstellen in samenwerking met de bevolking
- Bomenlijst en criteria laten vaststellen door het College
- Systeem kapvergunning omvormen, opname in omgevingsvergunning en APV aanpassen; vaststelling door de Raad
- Budgetherziening in de Kadernota 2016, inclusief groenfonds met onderbouwing, verkoop van Restgroen en indexering (intern)
- Groenkoers via diverse communicatievormen bekend maken en uitleggen
- Groenstructuurkaarten actualiseren en vervolledigen, vanaf 2015 per wijk en in overleg met bewoners

- Strategische groenkaarten opstellen en actief uitvoeren, per wijk
- Beleid opnemen in Structuurvisie:
 - Frame opnemen (zoals gedefinieerd)
 - Grachten borgen: smaragdgroene ring om het stadje
 - Duurzaam groen van hoge kwaliteit
 - Burgerparticipatie in het Franje
- Frame bij alle toekomstige herzieningen in de bestemmingsplannen opnemen
- Beheerplannen afstemmen op groenbeleid en aanvullen met snoeiplan
- Principes doorvoeren bij herontwikkelingen en groot onderhoud
- HIOR aanpassen

Registratienummer: 1091861

Onderwerp: Groenkoers, visie en beleid op hoofdlijnen voor het groen van Purmerend

De raad van de gemeente Purmerend,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 28 oktober 2014,

BESLUIT:

1. De nota "Groenkoers, visie en beleid op hoofdlijnen voor het groen van Purmerend" vast te stellen als de richting die de gemeente opgaat met het gemeentelijke groen in zijn totaliteit;
2. Het college opdracht tot uitvoering te geven conform de in de nota opgenomen acties op bladzijden 71 en 72.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering d.d. 27 november 2014
de griffier, de voorzitter,

colofon

woordenlijst en afkortingen

afbeelding C1: groeivorm bodembedekker

afbeelding C2: boom

afbeelding C3:

boom van 3de, 2de en 1ste grootte (van links naar rechts)

APV Afkorting voor Algemene Plaatselijke Verordening: een door de gemeente uitgevaardigde wetgeving. Ze regelt bijvoorbeeld het kappen van bomen. De APV van de gemeente Purmerend is in te zien op http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Historie/Purmerend/94688/94688_13.html

beheer De zorg en de verantwoordelijkheid voor in dit geval het groen. Dit houdt in het schoonhouden van beplanting van onkruid en zwerfafval, het vakgericht snoeien en het vervangen van planten.

bodembedekkers Bodembedekkers zijn planten die de grond dusdanig bedekken dat ze als een tapijt onkruidwerend werken; zie afbeelding C1. Ze vragen na aanplant onderhoud, daarna vermindert dit sterk. Alle planten die dit kunnen, behoren tot die groep, maar meestal worden heesters of vaste planten voor dit doel gebruikt.

boom Een meerjarige plant die als karakteristiek heeft dat hij meestal één verhoude stam heeft. De stam is vrij van takken en daarboven vertakt de kruin; zie afbeelding C2.

bomen van 1ste, 2de en 3de grootte Bomen zijn er in verschillende maten. Om daar een indicatie van te geven wordt er onder deskundigen gesproken over 1ste, 2de en 3de grootte.

Bij de gemeente Purmerend is in het HIOR vastgelegd dat we spreken over een boom van 1ste grootte als hij op volwassen leeftijd een hoogte van meer dan 15 meter bereikt. En boom van de 2de grootte wordt tussen 8 en 15 meter hoog en een boom van 3de grootte bereikt maximaal 8 meter hoogte; zie afbeelding C3.

afbeelding C4: bosplantsoen als massa

bosplantsoen Met de bij de gemeente Purmerend gebruikte term bosplantsoen wordt een grote groep inheemse houtachtige planten bedoeld. Elders worden ze aangeduid als struweel of (bos)mantel. Het zijn de heesters die in een groot park en langs een bos de overgang vormen tussen de open ruimte en de bomen; zie afbeelding C4. Bosplantsoen bestaat uit een combinatie van verschillende heesters en boomvormers. Zonder onderhoud groeit bosplantsoen uit tot een bos. Bosplantsoen past daarom niet in stedelijk gebied, wel daarbuiten waar het vaak een hoge ecologische waarde heeft.

CROW De afkorting voor het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. Dit is het Nederlandse kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte.

CROW-norm Een door het CROW uitgevaardigde richtlijn of advies.

DHV Advies- en ingenieursbureau Dwars, Heederik en Verhey; tegenwoordig bekend onder de naam Royal HaskoningDHV

afbeelding C5: violen zijn éénjarigen

éénjarigen Eénjarigen of zomergoed zijn planten die hun hele levensloop van kieming tot zaadvorming in één jaar voltooien; zie afbeelding C5. In een stedelijke omgeving wordt er met zomergoed bedoeld op de bloemen en bollen die elk jaar weer geplant en gerooid worden op zichtlocaties. Door de beperkte tijd waarin het zomergoed interessant is, door het vaak moeten wieden en water geven, is dit een achterhaalde categorie in de openbare ruimte. In de plaats daarvan gaat de voorkeur uit naar vaste planten.

Frame De hoofdgroenstructuur van de stad. Het is het belangrijkste groen waarop de rest van het groen steunt en als binnen een kader past.

Franje De nevgroenstructuur van de stad. Het betreft de beplanting die dicht bij de bewoners staat zoals bijvoorbeeld in buurten en woonstraten.

gazon Een gazon is een perk met kort gemaaid gras. Het wordt onderhouden door het regelmatig maaien van het gras zodat het op een beperkte hoogte blijft; zie afbeelding C6.

afbeelding C6: gazon

Groene Ambitie Het proces om te komen tot geactualiseerd groenbeleid met de focus op de kwaliteit van het groen. Het tot nog toe bekendste product daarvan is de Nota Waarden en Keuzes.

afbeelding C7: zij aanzicht (gesnoeide) haag

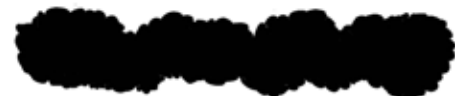
afbeelding C8: bovenaanzicht (gesnoeide) haag

afbeelding C9: groeivorm heester

afbeelding C10: zij aanzicht losse haag

afbeelding C11: bovenaanzicht losse haag

haag Een door heesters gevormde afscheiding die door regelmatig snoeien in een strakke vorm gehouden wordt; zie afbeeldingen C7 en C8.

heester Een struik, een meerjarige, houtige plant die zich vanaf de grond vertakt. In stedelijk gebied worden meestal sierheesters gebruikt; in het landelijke gebied en in de overgang daar naartoe zijn inheemse, natuurlijke soorten beter op hun plaats; zie afbeelding C9. Sierheesters blijven vaak wat lager dan hun inheemse soortgenoten.

HIOR Het Handboek Inrichten Openbare Ruimte geeft de algemene inrichtingseisen voor de openbare ruimte van de gemeente Purmerend.

inboeten Het opnieuw inplanten op plaatsen waar planten zijn uitgevallen.

inspraak De wettelijke verplichting waarbij burgers zienswijzen kunnen aanleveren op plannen in de formele planologisch procedure.

losse haag Een door heesters gevormde afscheiding die niet gesnoeid wordt. De gebruikte haagplanten bepalen met hun natuurlijke vorm het uitzien van de haag; zie afbeeldingen C10 en C11.

NDFF De Nationale Databank Flora en slaat gegevens op en geeft informatie over waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren.
onderhoudsniveau van groen conform RAW-codering

oeverplanten Oeverplanten of moerasplanten hebben zich aangepast aan een leven op de grens tussen droog en nat of aan tijdelijke overstromingen. Ze zijn dan ook te vinden langs de waterkant op de taluds van waterlopen.

participatie Het in een zo vroeg mogelijk stadium betrekken van alle belanghebbenden. Welk stadium dat is, hangt af van de opgave, evenals de mate van invloed. Welke dat precies zijn moet van begin af aan voor alle partijen helder en duidelijk zijn.

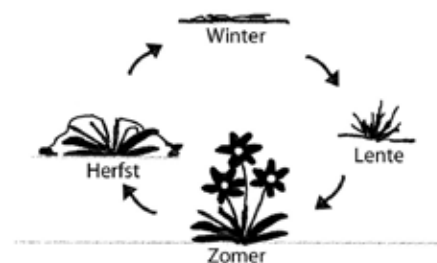
RAW-codering De aanduidingen voor de kwaliteit van groen, A+ tot en met D zijn onderdeel van de RAW-systematiek voor groenvoorzieningen. Dat is een stelsel van juridische, administratieve en technische voorwaarden dat de basis vormt voor het maken van bestekken. Het is een gestandariseerde, uniforme methode die al lang in Nederland

afbeelding C12: ruig gras

afbeelding C13: sierheester

afbeelding C14:
groeicyclus van een vaste plant die 's winters
afsterft en in de lente terug komt

gebruikt wordt.

Restgroen Restgroen zijn perceeltjes gemeentegroen of delen daarvan die geen wezenlijke bijdrage leveren aan de groenstructuur van de stad. Restgroen is dusdanig gelokaliseerd en uitsluitend van individueel belang zodat het in particulier bezit over kan gaan.

ruig gras Gras, meestal gemengd met bloemsoorten en kruiden, dat maximaal twee keer per jaar gemaaid wordt. Het is dus hoog en heeft veel waarde voor de natuur; zie afbeelding C12. Ruig gras komt voor langs water, op oevers en in de overgang naar heesters en bossen.

SB IB Afdeling Stadsbeheer, team Integraal Beheer van de gemeente Purmerend.

sierheester Een heester met een uitgesproken sierwaarde in het blad, de bloem, de vruchten of in de kleur; zie afbeelding C13.

solitair Een plant met een bijzondere sierwaarde die op zichzelf tot zijn recht kan komen. Solitaires zijn er te vinden in diverse plantensoorten, van vaste planten tot bomen.

struik Een andere naam voor een heester.

vaste planten In tegenstelling tot bomen en heesters zijn vaste planten niet-houtachtig. Ze zijn wel overblijvend met een levensduur van meer dan twee jaar. Sommige vaste planten blijven 's winters zichtbaar zoals bijvoorbeeld grassen, maar de meeste sterven bovengronds af om in het volgende voorjaar weer te verschijnen; zie afbeelding C14. Vaste planten hebben een hoge sierwaarde en zijn binnen een stedelijke omgeving een betere keuze dan éénjarigen. Ze kennen een langere bloeitijd en ze vergen, mits goed aangelegd, minder onderhoud. Ook het water geven kan achterwege blijven.

waterplanten Waterplanten hebben zich aangepast aan een leven in of op het water. Ze kunnen drijven of ze verankeren zich met wortels in de bodem.

zomergoed Omdat éénjarigen alleen in de zomer groeien en bloeien, worden ze ook wel zomergoed genoemd.

literatuurlijst

CROW publicatie 280 (2012), *Combineren van onder- en bovengrondse infrastructuur met bomen*, Ede: CROW

DHV B.V., Amersfoort

- Delhez, E. (2012), *Kwaliteit Openbare Ruimte Purmerend, Beoordeling instandhoudingskwaliteit*
- Verheij, M. (2009 met actualisatie 2011), *Groenbeheerplan, Basis voor sturing en planning, Op weg naar het gewenste onderhoudsniveau voor openbaar groen*
- Verheij, M. (2009 met actualisatie 2011), *Beheerplan Bomen*
- van der Bijl, L. (2008), *Van kostenpost naar beleggingsfonds, Kwaliteitskeuzes Openbare Ruimte*

Gemeente Leiden (2005), *De Leidse Singels: het langste park van Nederland, Uitwerkingsvisie van de Structuurvisie Leiden 2005*, Leiden

Gemeente Purmerend, Purmerend

- Afdeling Groene Ruimte, *Waarden en Keuzes, een ongeformatteerde rondgang - hink, stap, sprong - door de groene buitenruimte* (2004), De Groene Ambitie
- Afdeling Plantsoenen, *Groenstructuurplan, Inventarisatie ten behoeve van uitgiftebeleid* (1986)
- *Beheerpilot Purmer-Noord* (2006), Wijkontwikkelingsplan Purmer-Noord
- BVR adviseurs stedelijke ontwikkeling, landschap en infrastructuur (2006), *Structuurvisie Purmerend 2005-2020*
- dtnp (2011), *Detailhandelsvisie binnenstad Purmerend*
- dtnp (2010), *Purmerend Horecavisie*
- Grontmij (2010) *Fiets 2010-2015 Beleidsplan*
- Jansen, M. (2010), *Leidraad bestemmingssystematiek openbare ruimte*, Ruimtelijke Ontwikkeling Vormgeving
- Jansen, M. (2011), *Bestemmingssystematiek: groen/verkeer*, Ruimtelijke Ontwikkeling Vormgeving

Gemeente Purmerend, Purmerend

- *Milieubeleidsplan Gemeente Purmerend, Periode 2012-2016* (2011) met bijbehorend *Milieu Uitvoeringsplan 2013* (2013)
- Muñoz Gielen, D. (2011), *Nota planoverschrijdende ruimtelijke openbare faciliteiten*
- *Nota Toerisme 2011-2020* (2010)
- Omnibusenquêtes 2011, 2013
- *Samen Leven en Wonen, Woonvisie Purmerend 2012-2016* (2012)
- SB IB (2011), *Overlast Bomen*

http://www.groeneruimte.nl/dossiers/groen_en_luchtkwaliteit/home.html#bomen

Kuik, F, P. Rietveld (2013), *De waarde van openbare ruimte*, Amsterdam: Duurzame Bereikbaarheid Randstad - Notities door wetenschap en praktijk

Nelen & Schuurmans (2008), *Oeverplan Purmerend, natuurbeleid*, Utrecht

Ontwikkeld beheer: <http://www.context-adviseurs.nl/>

TEEB: The Economics of Ecosystems & Biodiversity (2012), *Groen, gezond en productief*, Den Haag: Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

TEEB: The Economics of Ecosystems & Biodiversity (2012), *Groen loont met TEEB Stad, Gemeenten redeneren, rekenen en verdienen met de baten van natuur en water*, Deventer: TEEB Stad

Ten Haaf en Bakker (2006), *Natuurmonitoring Stedelijk Groen Purmerend, evaluatie beheer bermen en oevers 2006*, Groet

Westra, J.P. (2012), *Advies naar een beheerbare groene inrichting van de gemeente Purmerend*, Dronten: Greenstepsadvies

Witteveen + Bos (2006), *Kengetallen Waardering Natuur, Water, Bodem en Landschap, Hulpmiddel bij MKBA's*, Rotterdam: Ministerie van LNV

Witteveen + Bos (2011), *MKBA-kengetallen voor omgevingskwaliteiten: aanvulling en actualisering*, Rotterdam: DVS/SEE

Titel Groenkoers, visie en beleid op hoofdlijnen voor het groen van Purmerend

Datum, status oktober 2014

Contactpersoon Erna Van der Stappen
landschapsontwerper stedelijke buitenruimte

in samenwerking met:

- Vormgeving, Verkeer en Beleid van Ruimtelijke Ontwikkeling
- Beheer, Voorbereiding en Toezicht en Staf van Stadsbeheer
- Maatschappelijke Ontwikkeling en Wijkmanagement
- Vergunningen, Toezicht en Handhaving
- Bedrijfsvoering
- wijkkerngroepen

Contact Gemeente Purmerend - Ruimtelijke Ontwikkeling
Purmersteenweg 42, PB 15
1440 AA Purmerend
T 0299- 452 452
E info@purmerend.nl I www.purmerend.nl

© 2014

GROENKOERS

visie en beleid op hoofdlijnen voor het groen van Purmerend

vastgesteld door de raad van de gemeente Purmerend d.d. 28 november 2014